

ØYER KOMMUNE
Bygg, Areal, Geomatikk.

Bi. 1-1

Holmen Andre`
Mæhlum Gård

2635 TRETEN

Saksbehandler: Sigrun Innset

Saksnr.: 09/566-6

Arkivkode: BYGG 098/001

Deres ref:

Dato: 04.09.2009

SVAR PÅ MELDING – GNR. 98 BNR. 1

Melding er mottatt her den 26.05.2009 .

Gnr./bnr.: 98/1
Gjelder : Gjelder: fjøs for storf, samt ny gjødselkum
Areal : Ny gjødseltank: Bunnplate innvendig diameter: 31.8m og en høyde 4 m.
Volum: ca. 3 200m³.
Areal: Tilbygg fjøs: Bebygd areal: 64,4 m²
Bebygd areal/bruksareal hhv. 1. etg: 47,3 - 45,0 m²
Begbygd areal/bruksareal hhv. 2. etg: 57,4 - 51,5 m²
Byggested : Mæhlum, 2635 Tretten
Tiltakshaver: Holmen Andre`

Vedlegg: Melding om tiltak mottatt 26.05.2009..

Tegninger tilbygg driftsbygning og gjødseltank stemplet mottatt: hhv 14. og 31.08.2009.

Kartutsnitt som viser plassering av tanken datert 02.04.2009.

Landbruksmyndighetens uttalelse stemplet mottatt 29.09.2009

Kommunens helsemyndighets uttalelse i saken ad. Forskrift om miljørettet helsevern stemplet mottatt 08.10.2009.

Kopi av brev datert 24.08.2009: Informasjon om forureneset grunn og matrikkelloven med tilh. forskrift fra STF

Saksopplysninger:

Vilkårene for å behandle saken i henhold til plan- og bygningsloven § 81er etterkommet. Det foreligger dokumentasjon for nabovarsling i hht plan- og bygningslovens § 94.3.

Eiendommen ligger innenfor (§ 2) sone 3 LNF3, Landbruk i arealdelplan for Tretten godkjent i 1992.

Plassering av gjødselkummen er vist på vedlagte kartutsnitt i et skogområde rett nedenfor jordet ca. 55 m syd for tilbygg til driftsbygning og nærmeste avstand fra gjødselkum til bolighus ca. 25 m.

Adresse:

E-post

postmottak@oyer.kommune.no

Telefon:

Telefaks:

Bankgiro:

2002.07.00050
0804 5457908

Følgende vilkår skal etterkommes:

- Alt byggearbeid må utføres etter plan- og bygningslov med underliggende regelverk.
- Plassering av gjødselkummen godkjennes i henhold til situasjonskart datert den 02.04.09 fra Øyer kommune.
- Ved spredning av husdyrgjødsel spesielt på jordet rundt "Mæhlum" nedenfor tunet frarådes å spre husdyrgjødsel ved breispreder, men heller benytte utstyr for nedfelling eller stripespredning.
- Det skal plantes en le-skjerm av busker og trær ved grensen mot boligeiendommene i sør.
- Andre Holmen framlegger leikontrakter eller avtaler om å få disponere arealer til spredning av husdyrgjødsel med 10 års varighet på 450 daa fulldyrket jordbruksareal for at prosjektet skal kunne godkjennes.
- Gjødselkummen skal bygges/monteres i samsvar med innsendte søknad stemplet mottatt 14.08.2009. Tegning, spesifisering av armering og monteringsforutsetninger skal følges.
- Overflatevann som kommer fra terrenget skal dreneres vekk fra kummen.
- Forskrift om gjødselvarer mv av organiske opphav når det gjelder krav ulike lagringstyper og krav til lager for husdyrgjødsel §§ 18, 19, 20 og 24 skal etterkommes.
- På grunn av vesentlig trafikk i forbindelse med tømning med mer, skal adkomst til kummen anlegges slik at beboerne i området blir mest mulig skånet for transporten.
- Tiltakshaver står selv ansvarlig for hele tiltaket og gir tilbakemelding til Øyer kommune når arbeidene er ferdigstilt.

Gjødselkum med vegg som når mindre enn 1,5 meter over terreng, skal ha gjerde slik at samlet høyde fra terreng til toppen av gjerde er minst 1.5 meter. Kumvegg som når mer enn 1,5 meter over terreng, skal ha klatreavviser på toppen. Kummen skal være utstyrt med innvendig stigetrinn

Er ikke arbeidet igangsatt innen 3 år etter at meldingen er sendt kommunen, faller tillatelsen bort. Det samme gjelder hvis arbeidet innstilles i lengre tid enn 2 år, jfr. Plan- og bygningsloven § 96.

Hv 30.10.2009

Med hilsen

Tor Falck
Virksomhetsleder

Sigrun Innset
saksbehandler

Behandlingsgebyr ihht gebyrregulativ for 2009:

Pkt 1. § 81: Driftsbygninger:

kr. 3.560,-.

Egen faktura ihht spesifikasjon vil bli ettersendt av fellesenheten Økonomi.

Kopi:

Fellessenheten Økonomi, 2626 Lillehammer

Mattilsynet for Sør-Gudbrandsdal, Porselagsveien 40, 2624 Lilleh.

Landbrukskontoret
i Lillehammer-regionen
2651 Østre Gausdal

Bilg2-1

Øyer Kommune
2636 Øyer

29 SEPT. 2009

ØYER KOMMUNE	
Sak nr. 09/566	Saksbet. 7
	29/9-09
	98-1

ØSTRE GAUSDAL, 23.09.2009

Arkivkode
GNRLØ 98/1

Vår ref. (oppgis ved svar)
09/1013-2

Deres ref.

SVAR - PLASSERING AV NY GJØDSETANK PÅ MÆHLUM, GNR 98 BNR 1 I ØYER KOMMUNE

Bakgrunn:

Det vises til oversendelse av plan angående tilbygg på driftsbygning for foringsokser og bygging av gjødselkum på Mæhlum.

Fakta:

Driftsopplegget på Mæhlum er framføring av slaktegriser i et omfang på ca 1300 enheter pr år ifølge driftsplan, samt innkjøp og oppføring av 40 – 50 kviger i perioden mars til november.

André Holmen tar sikte på øke slaktegrisproduksjonen til 2100 slaktegriser pr år. Han vil dessuten kjøpe inn og føre fram ca. 50 okser til slakt pr år. For å få plass til det ekstra omfanget, vil han bygge på driftsbygningen i ca. 5 m lengde og utnytte både kjelleretasjen som nå delvis brukes til møkklager og hele førsteetasjen i driftsbygningen til husdyr. All møkka fra storfeholdet og fra grisproduksjonen skal pumpes til den planlagte gjødselkummen som vil få en diameter på 31,84 m og ca. 3200 kbm.

Avstanden mellom møkk-kum og nabohus er ifølge kart ca. 35 m. Avstanden mellom planlagt tilbygg på driftsbygning og nabohus vil være ca. 77 m.

Lovgrunnlaget:

Plassering av lagringskum for organisk gjødsel og husdyrrom er regulert i forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav. Denne sier følgende om plassering av husdyrrom og gjødselanlegg i § 18:

"Plassering av anlegg og avstandskrav for husdyrgjødsel og avløpslam

-Anlegg for husdyrhold og lagring av husdyrgjødsel/avløpslam må ikke plasseres på flomutsatte områder eller så nær vassdrag, brønn eller annet vannforsyningssystem at det medfører fare for forurensning.

Ved plassering av pelsdyranlegg og ved nyetablering av husdyrrom/gjødselanlegg må det legges vekt på at topografi, vegetasjon og vindretning er slik at plasseringen ikke fører til luktproblemer."

I forskriften er det ikke angitt noen minimumsavstand, men plasseringen skal ifølge denne ikke føre til luktproblemer

Bilg2-2

Holmen oppgir i søknad om produksjonstilskudd *at* han disponerer 105 daa fulldyrket jordbruksareal. Det betyr at Holmen må framlegge leiekontrakter på 450 daa fulldyrket jordbruksareal alternativt skaffe avtale om å kunne disponere 450 daa fulldyrket jordbruksareal til spredning av husdyrgjødsel. I og med at søker er avhengig av så store arealer, vil landbrukskontoret tilrå at det blir krevd 10 års skriftlig kontrakt.

Konklusjon:

Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen stiller følgende forutsetninger for å kunne tilrå de planlagte byggearbeidene

1. Ved spredning av husdyrgjødsel spesielt på jorden under Mæhlum nedenfor tunet frarådes å spre husdyrgjødsel ved breispreder, men benytte utstyr for nedfelling eller stripespredning.
2. Det plantes en leskjerm av busker og trær ved grensen mot boligeiendommen i sør.
3. André Holmen framlegger leiekontrakter eller avtaler om å få disponere arealer til spredning av husdyrgjødsel med 10 års varighet på 450 daa fulldyrket jordbruksareal for at prosjektet skal kunne godkjennes.

Når disse forutsetningene er gjennomført mener landbrukskontoret at den planlagte utbygging på Mæhlum gnr. 98, bnr. 1 med bygging av tilbygg til driftsbygning og gjødselkum plassert slik det er vist på vedlagte situasjonskart datert den 2.4.09 fra Øyer kommune, vil kunne gjennomføres med akseptable konsekvenser.

Med vennlig hilsen
Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen

Erik Lagethon
Enhetsleder
Dir.tlf. 61224540

Jan Johnsplass
rådgiver
dir.tlf. 61 22 45 44
e-post:
jan.johnsplass@gausdal.kommune.no

Kopi til:

Bilag 3-1

ØYER KOMMUNE
Bygg, Areal, Geomatikk.

Landbrukskontoret i Lillehammer reg
Vestringvegen 8

2651 ØSTRE GAUSDAL

Saksbehandler: Sven Inge Eriksen

Saksnr.: 12/425-5

Arkivkode: BYGG 098/001

Deres ref:

Data: 01.10.2012

**GNR 98 BNR 1 - KLAGE PÅ GJØDSELLAGER PÅ GNR.91 BNR.1
MÆHLUM, 2635 TRETEN.**

Det vises til klage på gjødselskumme på Gnr 98 og Bnr 1 som er tilknyttet grisedrift. Fra kommunens side ble det gjort en befaring på stedet, lukten var da veldig sterk og ubehagelig. Det var da veldig lite veske/vann oppi kummen og det var heller ingen skorpe. Slik det er nå er det ikke akseptabelt å ha det da dette blir en uutholdelig situasjon for naboene. Fra kommunens side ber vi derfor om en befaring av noen med faglig kompetanse og en utalese om hva og hvordan man kan få ordnet dette problemet.

Vedlegg: Foreløpig svar på klage fra kommunen.
Redegjørelse fra Andre Holmen.
Mail fra Knut Thomas Granerud.

Med hilsen.

Sven Inge Eriksen
Avd.ingeniør.

Kopi: Andre Holmen, Sør-Trettenvegen 123, 2635 TRETEN
Knut Thomas Granerud, Fonstadvegen 17, 2635 TRETEN

Kopi
Bilag 4-1

Andre Holmen
Sør-Trettenvegen 123

2635 TRETTE
Norge

Saksbehandler: Knut Arne Høyeseven Dir.tlf: 61 26 81 23

Saksnr: 12/425-2

Arkivkode: BYGG 098/001

Deres ref:

Dato: 31.05.2012

GNR 98 BNR 1 - KLAGE PÅ GJØDSELLAGER

Gnr./bnr.: 98/1
Gjelder : Ny gjødseltank: Bunnplate innvendig diameter: 31.8m og en høyde 4 m.
Volum: ca. 3 200m³.
Byggested : Mæhlum, 2635 Tretten
Tiltakshaver: Holmen Andre`

Det har innkommet merknad på at gjødsellager som du fikk tillatelse på i 2009 er feilplassert og at naboer har luktplager på grunn av gjødsellageret. På bakgrunn av dette vil kommunen ha en redegjørelse for dette innen 15 juni 2012.

Byggesøknaden hadde også en del vilkår som fortsatt ikke er oppfylt og følgende må også innsendes:

Følgende vilkår skal etterkommes:

- Plassering av gjødselkummen godkjennes i henhold til situasjonskart datert den 02.04.09 fra Øyer kommune. **Avvik og skal redegjøres for.**
- Det skal plantes en le-skjerm av busker og trær ved grensen mot boligeiendommene i sør. **Er dette i orden?**
- Andre`Holmen framlegger leikontrakter eller avtaler om å få disponere arealer til spredning av husdyrgjødsela med 10 års varighet på 450 daa fulldyrket jordbruksareal for at prosjektet skal kunne godkjennes. **Ikke mottatt.**
- På grunn av vesentlig trafikk i forbindelse med tømning med mer, skal adkomst til kummen anlegges slik at beboerne i området blir mest mulig skånet for transporten. **Er dette i orden?**
- Tiltakshaver står selv ansvarlig for hele tiltaket og gir tilbakemelding til Øyer kommune når arbeidene er ferdigstilt. **Ikke gitt tilbakemelding til Øyer kommune.**

Biig 4-2

2

Gjødselkum med vegg som når mindre enn 1,5 meter over terreng, skal ha gjerde slik at samlet høyde fra terreng til toppen av gjerde er minst 1.5 meter. Kumvegg som når mer enn 1,5 meter over terreng, skal ha klatreavviser på toppen. Kummen skal utstyres med innvendig stigetrinn. **Er dette i orden?**

Frist for oppfyllelse av vilkår og redegjørelse for feilplassering skal innsendes Øyer kommune innen 15.06.2012

Med hilsen

Knut Arne Høyesveen
Avd.ingeniør/Fagleder Byggesak.

Kopi: Knut Thomas Granerud, Fonstadvegen 17, 2635 TRETTE
Landbrukskontoret i Lillehammer reg, Vestringvegen 8, 2651 ØSTRE GAUSDAL

4 Tilsynsveileder for kommunen

vedrørende lagring og bruk av gjødselvarer basert på organisk avfall inkludert avløpsslam og husdyrgjødsel

Krav til kvalitet og riktig merking av produktene er gitt i forskriftens del II, Mattilsynet fører tilsyn med del II (§ 29 1. ledd). Forskriftens del III gir bestemmelser om lokal lagring og bruk av gjødselvarer. Kommunen skal føre tilsyn med del III etter (§ 29 2. ledd). Klager på vedtak fattet av kommunen skal behandles av fylkesmannen.

Denne veilederen er ufullstendig for husdyrgjødsel og silopressaft.

4.1 Forvaltning etter flere lover

Forskrift 4. juli 2003 nr 951 om gjødselvarer mv. av organisk opphav skal ivareta flere hensyn. I tillegg til å forebygge helsemessige og hygieniske ulemper, skal forskriften også forebygge forurensning, fremme gjenbruk av ressurser, gi bedre forvaltning av jordsmonnet, ivareta hensynet til biologisk mangfold og ivareta matproduksjon. Siden det er den samme målgruppen som skal ivareta de ulike hensynene, ble disse kravene samlet i en forskrift. Dette er noe av bakgrunnen for at forskriften er hjemlet i flere lover, fastsatt av flere departementer og gir myndighet til flere forvaltningsorganer (Mattilsynet, Fylkesmennene og kommunene).

Kommunene har flere roller, og mange av disse vil være relevante i oppfølging av forskriften. Blant annet er kommunen i enkelte tilfeller helsemyndighet, i andre tilfeller forurensningsmyndighet, og myndighet i forhold til deler av landbrukslovgivningen. Dessuten vil kommunene ofte være eiere av anlegg som produserer produkter som er omfattet av forskriften, eller av arealer der produktene brukes. Kommunen er også en viktig samfunnsutvikler, og har i den sammenheng innflytelse på arealbruk og arealplanlegging.

For å sikre at virksomheter og befolkningen har tillit til kommunen, bør kommunen organisere seg på en slik måte at kommunale tilsynsorganer er mest mulig uavhengig av de organene som forvaltningsmessig er ansvarlig for drift av de aktuelle kommunale virksomheter og eiendommer. Kommunen må også synliggjøre hvilken faglig kompetanse som benyttes i saksbehandlingen av saker etter forskriften. Flere bestemmelser i forskriftens del III gir myndighet til kommunene, og en rekke av disse er knyttet til kommunens rolle. I tabellen er de ulike bestemmelsene som gir kommunen oppgaver og myndighet etter forskriften vist og kommentert i forhold til kommunens rolle som helsemyndighet eller miljømyndighet:

<i>Bestemmelse i forskriften</i>	<i>Vurdering</i>
§ 12 Rapporteringsplikt	Kommunen har ingen oppgaver i denne sammenhengen.
§ 18 Plassering av anlegg og avstandskrav for husdyrgjødsel og avløpsslam	Et vedtak etter denne paragrafen vil anses som et vedtak med hjemmel i helselovgivningen der hovedhensikten med vedtaket er helsemessige hensyn, for eksempel beskyttelse av drikkevannskilder. Vedtaket etter denne paragrafen med hensikt å begrense avrenning av næringsstoffer er utøvelse av myndighet etter miljølovgivningen.
§ 19 Krav til ulike lagertyper	Et vedtak etter denne paragrafen vil anses som et vedtak med hjemmel i helselovgivningen der hovedhensikten med vedtaket er helsemessige hensyn, for eksempel beskyttelse av drikkevannskilder. Vedtaket etter denne paragrafen med hensikt å begrense avrenning av næringsstoffer er utøvelse av myndighet etter miljølovgivningen.

§ 20 Spesielle krav til lager for husdyrgjødsel	Et vedtak etter denne paragrafen vil anses som et vedtak med hjemmel i helselovgivningen der hovedhensikten med vedtaket er helsemessige hensyn, for eksempel beskyttelse av drikkevannskilder. Vedtaket etter denne paragrafen med hensikt å begrense lukt og avrenning av næringsstoffer er utøvelse av myndighet etter miljølovgivningen.
§ 21 Spesielle krav til lager for silopressaft	Denne oppgaven er ikke utøvelse av helsemyndighet. Vedtaket etter denne paragrafen med hensikt å begrense avrenning av næringsstoffer er utøvelse av myndighet etter miljølovgivningen.
§ 22 Gjødslingsplan	Forvaltning av forskrift om gjødslingsplanlegging er ikke utøvelse av helsemyndighet. Vedtaket etter denne paragrafen med hensikt å begrense avrenning av næringsstoffer er utøvelse av myndighet etter miljølovgivningen.
§ 23 Spredetidspunkt	Et vedtak etter denne paragrafen vil anses som et vedtak med hjemmel i helselovgivningen der hovedhensikten med vedtaket er helsemessige hensyn, for eksempel beskyttelse av drikkevannskilder. Vedtaket etter denne paragrafen med hensikt å begrense lukt og avrenning av næringsstoffer er utøvelse av myndighet etter miljølovgivningen.
§ 24.1 Spesielle krav til bruk av husdyrgjødsel - Krav til spredeareal	Denne oppgaven er ikke utøvelse av helsemyndighet. Vedtaket etter denne paragrafen med hensikt å begrense avrenning av næringsstoffer er utøvelse av myndighet etter miljølovgivningen.
§ 24.2 Spesielle krav til bruk av husdyrgjødsel - Gjødseldyrenheter (GDE)	Denne oppgaven er ikke utøvelse av helsemyndighet. Vedtaket etter denne paragrafen med hensikt å begrense avrenning av næringsstoffer er utøvelse av myndighet etter miljølovgivningen.
§ 25 Spesielle krav til bruk av produkter med avløpslam	Kommunens arbeid med å etterleve denne paragrafen er alltid en helsetjeneste, jf. kommunehelsetjenesteloven § 1-3 nr. 1 a. Vedtaket etter denne paragrafen med hensikt å begrense avrenning av næringsstoffer er utøvelse av myndighet etter miljølovgivningen.
§ 29 Tilsyn	Det vises til kommentarene til de enkelte paragrafene over. Kommunens tilsyn med etterlevelse av helserelaterte krav i forskriften anses som utøvelse av helsetjeneste, jf. kommunehelsetjenesteloven § 1-3 nr. 1 a. Kommunens tilsyn med etterlevelse av miljørelaterte krav i forskriften anses som utøvelse av myndighet etter miljølovgivningen.
§ 30.1 Opplysningsplikt – for virksomheter	Et vedtak etter denne paragrafen vil anses som et vedtak med hjemmel i helselovgivningen der hovedhensikten med vedtaket er helsemessige hensyn, for eksempel innhold av smittestoffer eller lignende. Vedtaket etter denne paragrafen med hensikt å begrense avrenning av næringsstoffer eller begrense tilførsel av miljøfremmede stoffer er utøvelse av myndighet etter miljølovgivningen.

<i>Bestemmelse i forskriften</i>	<i>Vurdering</i>
§ 30.2 Opplysningsplikt – for kommunene	Denne oppgaven er ikke utøvelse av helsemyndighet. Vedtaket etter denne paragrafen med hensikt å begrense avrenning av næringsstoffer er utøvelse av myndighet etter miljølovgivningen.
§ 32 Dispensasjon	Et vedtak etter denne paragrafens tredje ledd vil anses som et vedtak med hjemmel i helselovgivningen der vedtaket kan være begrunnet ut fra helsemessige hensyn. Hvis et vedtaket etter denne paragrafen er begrunnet med miljømessige hensyn, er vedtaket fattet med hjemmel i miljølovgivningen.
§ 33 Pålegg og tvangsgebyr	Et vedtak etter denne paragrafen vil anses som et vedtak med hjemmel i helselovgivningen der vedtaket kan være begrunnet ut fra helsemessige hensyn, for eksempel beskyttelse av drikkevannskilder eller lignende. Vedtaket etter denne paragrafen med hensikt å begrense avrenning av næringsstoffer og begrense tilførsel av miljøfremmede stoffer er utøvelse av myndighet etter miljølovgivningen.
§ 36 Straff	En anmeldelse med hjemmel i kommunehelsetjenesteloven § 4a-11 vil anses som utøvelse av en helsetjeneste, jf. kommunehelsetjenesteloven § 1-3 nr. 1 a. En anmeldelse med hjemmel i forurensningsloven vil anses som utøvelse av myndighet etter miljølovgivningen.

4.2 Lagring av gjødselvarer

Bruker er ansvarlig for lokal lagring. Lokal lagring er definert som lagring på bruksstedet. Gjødselvarer skal lagres slik at det ikke er fare for avrenning til drikkevannskilder, vassdrag og sjø, samtidig skal ikke lokal lagring forårsake unødige luktulempere. Forskriftens § 19 stiller krav til lagertyper for gjødselvarer med forskjellig tørrstoffinnhold, disse gjelder for alle gjødselvarer som er omfattet av forskriften.

Mellomlagring av avløpsslam på sentralt lager behandles etter forurensningsloven og søknad om mellomlagring skal sendes til fylkesmann.

4.3 Bruk av gjødselvarer

Den som omsetter en gjødselvare er ansvarlig for at et produkt er merket med riktige opplysninger om produktet inkl. opplysninger om regelverkets begrensninger ved bruk av produktet. Det er brukerens ansvar å følge bruksbegrensningene.

Regelverket om miljøplan og gjødselplanlegging grenser opp til forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav. Alle gjødselvarer som er omfattet av forskriften skal med i gjødselplanleggingen (§ 22). Som en del av miljøplanen skal det også fylles ut sjekklister som dokumenterer at regelverket for bruk og lagring av gjødselvarer er fulgt. Både gjødselplan og sjekklister er en del av miljøplan trinn 1. Miljøplan del 1 gir dermed kommunene en metode for å føre tilsyn med bruk av gjødselvarer basert på organisk avfall eller avløpsslam.

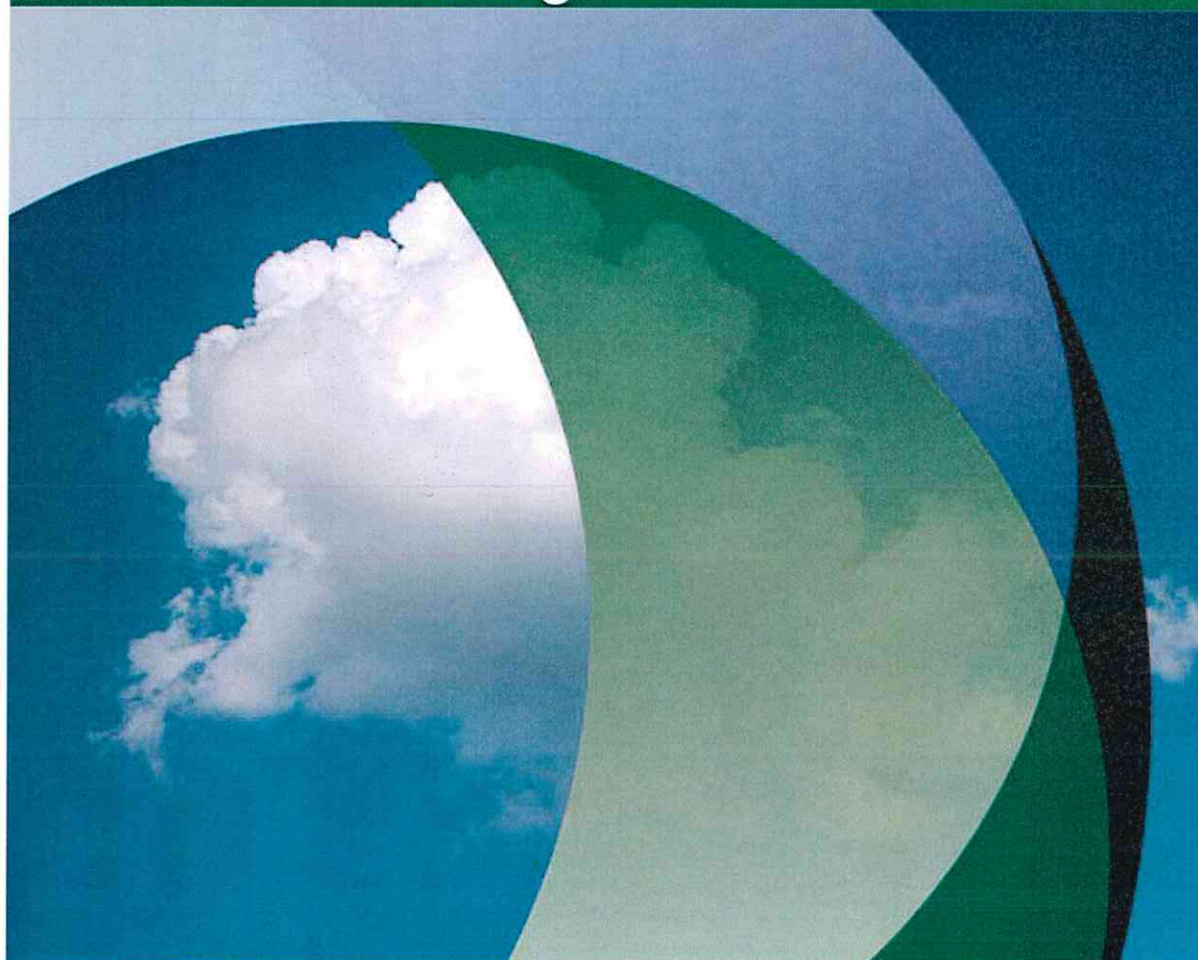
KLIMA- OG
FORURENSNINGS-
DIREKTORATET

Bilag 1

Veileder

Regulering av luktutslipp i tillatelser etter forurensningsloven

TA
3019
2013

Bilag-2

Forord

Hensikten med denne veilederen er å gi Fylkesmannen og Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) et bedre verktøy for å regulere luktutslipp i tillatelser etter forurensningsloven § 11. Vi håper også veilederen vil være nyttig for virksomheter som har luktutslipp, både i deres arbeid med å begrense sine utslipp og for å forebygge konflikter med naboer. Vi forventer at veilederen vil bidra til at det stilles mer enhetlige og etterprøvbare vilkår for virksomheter som har utslipp av lukt, og at dette vil bidra til mindre luktproblemer.

Veilederen er langt på veg utformet som anbefalinger med begrunnelser. Vi gir konkrete forslag til hvordan vilkår kan formuleres i tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven. Vedleggene i veilederen gir mer detaljerte og utfyllende beskrivelser.

I arbeidet med denne veilederen har Klif fått verdifull bistand fra representanter fra fylkesmennene i Oslo og Akershus, Rogaland og Vestfold. Underveis i arbeidet har flere konsulenter, særlig enkeltmannsforetaket Ødegård agendus og Molab AS gitt verdifull bistand. Vi har også fått gode innspill til et utkast til veilederen fra Avfall Norge og Norsk Industri.

Klima- og forurensningsdirektoratet, Oslo, februar 2013

Marit Kjelby,
avdelingsdirektør i miljøgiftavdelingen

Innhold

Forord	2
Sammendrag.....	4
1 Innledning.....	7
1.1 Bakgrunn og behovet for en veileder	7
1.2 Lukt som forurensning	7
2 Søknadsprosessen.....	9
2.1 Innledning.....	9
2.2 Innhold i søknad om tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven	9
2.3 Lokalisering.....	12
2.4 Oppsummering av søknadsprosessen.....	12
3 Vilkår i tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven.....	13
3.1 Innledning.....	13
3.2 Forebyggende og beredskapsmessige tiltak	13
3.2.1 Luktrisikovurdering.....	13
3.2.2 Driftsplan - Tiltak - Internkontroll	14
3.2.3 Lukthåndteringsplan og Kommunikasjonsplan - beredskap	15
3.3 Utslipp til luft	16
3.3.1 Våre anbefalinger til vilkår om utslippsgrense for lukt.....	16
3.4 Utslippskontroll, dokumentasjon og rapportering av luktutslipp.....	18
3.4.1 Egenrapportering: antall luktklager og vurdering av antall lukthendelser, oppdatert luktrisikovurdering.....	18
3.4.2 Dokumentasjon av immisjon.....	18
3.4.3 Vurdering av luktkilders bidrag til gjenkjennbar plagsom lukt – tolkning av immisjonsresultatet.....	19
I tolkning av resultatet fra olfaktometri må det gjøres en tilleggsvurdering av luktkonsentrasjon fra analysen, slik at man kan ekskludere luktbidrag fra renseteknologi som ikke fører til gjenkjennbar plagsom lukt hos naboer i beregning av luktimmisjon.....	19
3.5 Forholdet til EUs industriutslippsdirektiv (IED).....	19
Vedlegg 1 Begrepsavklaring	21
Vedlegg 2 Luktplager fra konsesjonspliktig virksomhet i Norge	26
Vedlegg 3 Luktrisikovurdering	30
Vedlegg 4 Driftsplan og parametere for styring og kontroll.....	35
Vedlegg 5 Lukthåndteringsplan og kommunikasjonsplan	43
Vedlegg 6 Luktkilder, dokumentasjonsmetoder og utforming av utslippskrav	46

Sammendrag

Veilederen er utarbeidet for å tydeliggjøre de vilkårene som bør stilles i tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven (heretter tillatelse) til virksomheter med luktutslipp, og den vil bidra til at det stilles mer like og forutsigbare krav. Veilederens anbefalinger med hensyn til grenser for luktbelastning hos omkringliggende naboer er ikke endret fra tidligere praksis, men kan bety en generell skjerpning av kravene knyttet til internkontroll.

Veilederen består av en hovedtekst og seks vedlegg. Hovedteksten gir anbefalinger om hvilke dokumenter som bør ligge ved en søknad om tillatelse. Videre gis det konkrete forslag til hvilke vilkår som er viktig å stille i tillatelser til bedrifter med luktutslipp. Vedleggene utfyller og utdypes teksten i hovedteksten og beskriver nærmere hvordan vilkårene om lukt bør gjennomføres. Vedlegg 1 tar for seg begrepsavklaringer. Vedlegg 2 omhandler resultater fra en spørreundersøkelse foretatt hos fylkesmennene om hvilke virksomheter som bidrar til luktplager. Vedlegg 3-6 beskriver hensikten med og opplegg for utarbeidelse av luktrisikovurdering, driftshåndteringsplan, lukthåndterings- og kommunikasjonsplan, og til slutt gis en bredere beskrivelse av immisjonsgrensen (luktbelastning hos nærmeste nabo) og dokumentasjonsmetoder av denne.

I 2009 utførte Klif (daværende SFT) en spørreundersøkelse overfor fylkesmennenes miljøvernavdelinger ("Regulering av luktutslipp i Norge – erfaringer", november 2009). Hensikten var å kartlegge virksomheter i Norge med konsesjonspliktige luktutslipp og erfaringen med disse. 17 fylkesmenn deltok i undersøkelsen. Fylkesmennene gav tillatelser til om lag 150 virksomheter der luktutslipp var regulert, og rapporterte at noe over halvparten av virksomhetene skapte luktulempere for folk i nærmiljøet. Mange av luktulempene stammer fra virksomheter med såkalte diffuse kilder (for eksempel avfallsdeponier, rankekompostering eller åpne porter knyttet til avfallsbehandling), der vilkårene knyttet til begrensning av luktutslipp har vært vage og ikke lett å etterprøve.

På bakgrunn av resultatene fra denne undersøkelsen, samt at vi forventer etablering av flere virksomheter som kan forårsake luktproblemer bl.a. i forbindelse med behandling av biologisk avfall, har vi utarbeidet denne veilederen. Veilederen skal være med å sikre at det stilles mer enhetlige vilkår for luktutslipp, og også bidra til at dokumentasjon av luktutslipp blir lettere. Videre skal veilederen sikre at det gjøres et grundig forarbeid til søknader om tillatelse. Veilederen gir også anbefalinger til hvordan vilkår kan stilles til virksomheter med såkalte punktutslipp, for eksempel luktutslipp fra piper og avtrekksvifter.

Lukt i seg selv er ikke farlig, men ubehagelig lukt over tid kan forstås som en stressfaktor som kan redusere trivsel og dermed indirekte gå utover helsen. Vilkår til utslipp av lukt i denne veilederen er ikke utformet slik at immisjon (luktbelastning hos nærmeste nabo) ikke skal inntreffe. Det er likevel et mål om at lukt ikke skal medføre stress og oppleves som årsak til redusert trivsel. De forslag til vilkår for luktutslipp som denne veilederen gir er derfor utformet for å bidra til å sikre at luktulempere ikke skal inntreffe i mer enn omtrent 1 prosent av timene i en måned.

Det juridiske grunnlaget er forurensningsloven og forurensningsforskriften kap. 36 om behandling av tillatelser etter forurensningsloven. Når virksomheter som må forventes å medføre luktutslipp søker om tillatelse etter forurensningsloven, ser vi det som en forutsetning at virksomheten må gjøre et grundig forarbeid, slik at den på et tidlig tidspunkt tar inn over seg utfordringene ved å redusere luktutslipp. Forarbeidet må stå i forhold til det forventede

luktutslippet. Vi vet at det ofte vil være luktutfordringer knyttet til enkelte typer virksomheter, særlig fiskeindustri (fiskeolje, fiskemel,) farmasøytisk industri (antibiotikaproduksjon), kjemisk industri (f.eks. eterproduksjon), papirproduksjon, fôrproduksjon, destruksjonsanlegg for kadaver, avfallsdeponier, komposteringsanlegg og anlegg for behandling av slam.

Et annet viktig formål med et grundig forarbeid er å kartlegge om lokaliseringen er hensiktsmessig i forhold til naboer. Dersom lukt forventes å bli et problem, må virksomheten i søknaden vise til eventuelle tiltak de har tenkt å gjennomføre for at luktbelastningen blir tolererbar for naboene. Dette forarbeidet må da forankres i en luktrisikovurdering og en driftsplan.

En grundig luktrisikovurdering beskriver luktpotensialet ved hvert enkelt trinn i prosessen, kartlegger spredningsforholdene og beregner/vurderer sannsynligheten for luktplager i omgivelsene både ved normal drift og i situasjoner der luktutslippene har blitt større enn normalt som følge av uforutsette driftsproblemer. Både luktgenerering og -spredning skal kartlegges. På bakgrunn av luktrisikovurderingen søker virksomheten om en immisjionsgrense. Videre reflekterer en driftsplan hvordan virksomheten har tenkt å jobbe for å minimere de potensielle luktutslippene luktrisikovurderingen avdekket, det vil si gi en oversikt over daglige tiltak ved normal drift. I tillegg forventer vi at virksomheter med forventede luktutslipp, som søker om tillatelse, også utarbeider en lukthåndteringsplan og en kommunikasjonsplan som i praksis er en beredskapsplan.

En lukthåndteringsplan skal vise hvordan virksomheten har tenkt å håndtere avvik fra normal drift som fører til betydelige luktutslipp, og gjennomgå hvordan internkommunikasjonen i virksomheten skal håndteres. Videre anbefaler vi at virksomheten utarbeider en kommunikasjonsplan, som viser hvordan de har tenkt å kommunisere med naboer i situasjoner med betydelige luktutslipp. Erfaring viser at god kommunikasjon/informasjon til naboer kan være med på å gi tillit til virksomheten, ved at det viser at naboene tas på alvor. En aktiv kommunikasjon fra virksomhetens side kan gi grunnlag for at konflikter omkring luktutslipp blir håndterbare. Kommunikasjonsplanen bør også inneholde planer om hvordan naboer kan melde fra om luktutslipp til virksomheten. Vi anbefaler derfor å stille vilkår om at bedriften må ha et klageregisteringssystem.

Veilederen gir anbefalinger om hvordan immisjionsgrensen bør formuleres. Vi anbefaler at vilkår for utslipp fra punktkilder (piper, vifteavtrekk) og diffuse kilder (åpne porter, kompostranker) stilles ulikt. For punktkilder anbefaler vi at immisjionsgrensen stilles som enten 1 eller 2 ou_E/m^3 (konsentrasjon av lukt i luft) angitt som maksimal månedlig 99 prosent timefraktil. Det betyr at i 99 prosent av tiden i en måned må virksomheten overholde den angitte luktkonsentrasjonen (målt i luktenheter, ou_E/m^3). Dette vilkåret om hhv. 1 eller 2 ou_E/m^3 angitt som maksimal månedlig 99 prosent timefraktil tilsvarer tidligere immisjionsgrenser, formulert som 5-15 ou_E/m^3 angitt som maksimal månedlig 99 prosent timefraktil av maksimalt minuttmiddel. Dette er forklart mer detaljert i kapittel 3.3.2.

For diffuse kilder anbefaler vi at vilkåret stilles med lik frekvens som for punktkilder, dvs. at i 99 prosent av tiden i en måned må virksomheten holde immisjonen under konsentrasjionsgrensen. Vi foreslår derimot at konsentrasjionsgrensen for utslipp fra diffuse kilder formuleres som "gjenkjennbar plagsom lukt". Årsaken til at vi foreslår å formulere immisjonsvilkåret ulikt for punktutslipp og diffuse kilder, er at dokumentasjonsmetodene for punktutslipp ikke egner seg så godt for dokumentasjon av diffuse utslipp.

Dersom virksomheten etablerer seg i industriparker der det allerede er andre virksomheter med luktutslipp, bør forurensningsmyndigheten også se på den totale luktbelastningen i området ved fastsettingen av immisjonsvilkår. Det kan da være aktuelt å stille andre immisjonsvilkår enn de vi anbefaler her.

Dokumentasjon av immisjon for punktkilder gjøres ved prøvetagning av lukt fra punktutslippet, for eksempel en pipe eller et vifteavtrekk. Deretter bestemmes luktkonsentrasjonen fra utslippet ved hjelp av olfaktometri (dvs. luktkonsentrasjonen måles ved bruk av menneskelige neser ved kontrollert fortykning av lukt via et måleinstrument/olfaktometer). Videre beregnes luktspredning og bestemmelse av immisjon ved hjelp av et dataprogram.

For dokumentasjon av luktutslipp fra diffuse kilder anbefaler vi å bruke en naboundersøkelse eller et profesjonelt feltluktpanel. Immisjon beregnes ut i fra antall observerte lukthendelser. Vi anbefaler å pålegge virksomheten å dokumentere luktutslipp når forurensningsmyndigheten vurderer at virksomheten ikke overholder immisjonsgrensen i 99 prosent av tiden i en måned.

Vi anbefaler at det stilles vilkår om årlig rapportering av luktklager til forurensningsmyndigheten og at det i denne egenkontrollrapporteringen gis en vurdering av antall lukthendelser gjennom året og en beskrivelse av eventuelle tiltak som er gjennomført for å bremse/stanse utslippet. Egenrapporten skal også inneholde en oppdatert luktrisikovurdering.

Bilag 7-1

NORSK
Landbruk

Denne saken er hentet fra Norsk Landbruk.
URL:

<http://www.norsklandbruk.no/gaardsdrift/2011/06/30/tak-paa-gjoedselkummen-gjoer-naboene-glade.aspx>

Tak på gjødselkummen gjør naboene glade

Svineprodusent Kari Molle Bråten har tak på gjødselkummen sin av respekt for naboene.

Ikke alle synes lukta fra gjødselkummen er sjarmerende, så for å unngå irriterte naboer bestemte slaktegrisprodusent Kari Molle Bråten at hun ville ha tak over gjødselkummen sin da hun bygde nytt grisehus i 2007.

- Naboene er veldig fornøyd med at lukta er redusert og for oss er det praktisk at ikke gjødselkummen fylles opp av nedbør, sier produsenten.

Hun sprer gjødsel på 140 dekar eget kornareal og resten hos naboer.

- Det er ikke noe vanskelig å avsetning på husdyrgjødsel her, for det er ikke så mye husdyrproduksjon, men det er jo ikke lønnsomt å kjøre særlig langt med den, sier Bråten. Naboer som henter og sprer møkka selv får den gratis.

Tidligere leide svineprodusenten hjelp til å kjøre møkk, og da ble alt stort sett spredd om våren.

- Nå har vi kjøpt egen gjødselvogn. Vi er mer fleksible og trenger ikke spre alt samtidig. Det fører til bedre utnyttelse av næringsstoffene, sier produsenten, som nylig ble kåret til årets slaktegrisprodusent av Norsvin.

© 2011

Innholdet i utskriften er vernet etter åndsverklovens regler. Utskriften er kun til privat bruk og kan ikke benyttes på annen måte. Kopiering eller spredning av innholdet krever avtale med rettighetshaver eller Kopinor.

Gjestvang Jo

Bilag 8-1

Fra: Anna Classon <anna@mpg.se>
Sendt: 27. februar 2013 10:00
Til: Gjestvang Jo
Emne: spennetak Andreas Holmen
Vedlegg: produktblad accent 1301 no.pdf

Hej och tack för ett trevligt samtal.

Ett spennetak till en betongbehållare med ytterdiameter 32,0 m kostar 330 000 NOK. I detta ingår; två luckor för bearbetning, søjle, fundament, takduk, montage, reseersättning och frakt. Krankostnad ca 3 timmar tillkommer. Tull och moms tillkommer. Taket är anpassat till snözon 2,5 enl svensk Byggnorm. Vänligen se bifogat produktblad.

Hör gärna av dig om du har fler frågor.

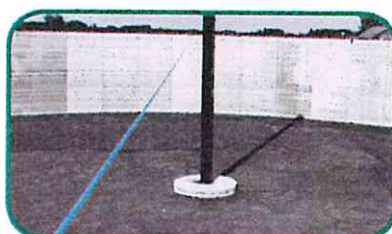
Bästa hälsningar Anna

Anna Classon
Sales Manager

MPG Miljöprodukter AB
Gruvgatan 35B
SE-421 30 Västra Frölunda

Office: +46 31 47 16 60
Mobile: +46 730 47 16 16
<http://www.mpg.se/>

Spennetak til betongtanker

Våre spennetak er konstruert for å tåle nordiske forhold når det gjelder både snøbelastning og vindstyrker. Hvert tak tilvirkes etter oppmåling og tilpasning til snøsone.

For å unngå unødige påkjenninger i duken løper spennbåndene fritt i kanaler på takets underside.

Vi leverer alltid et fundament til pilaren for å unngå at bunnplaten utsettes for unødig belastning. Da vi konstruerte taket for mer enn 15 år siden, ville vi unngå innfesting i bunnplaten. Derfor står pilaren fritt mot bunnen. Dette innebærer også at du slipper å tømme tanken før montering.

Tankens størrelse og innhold avgjør hvor mange luker du trenger. De mindre lukene er 1 x 2 m og de større er 2 x 5 m. De store

lukene rulles enkelt opp med veiv og derfor kan vinden ikke ta tak i lukene. Taket leveres som standard i mellomgrå farge og med en lakkert PVC-duk. Den lakkerte overflaten gjør at både snø og smuss glir lettere av og dermed ser taket nyere ut lengre. Du får vedlikeholdsanvisninger av oss i forbindelse med leveransen.

MPG Accent finnes også i gassett utførelse i tilfeller der taket skal brukes til et etter-råtneskammer.

Våre spennetak er sertifiserte av Danmarks JordbrugsForskning.

Takenes konstruksjon er også tilpasset til snøsoner ifølge Svensk Byggnorm.

MPG er kvalitetssertifiserte ifølge ISO 9001.

Materialspesifikasjon

Betongfundamentet leveres tilpasset for pilaren og monteres sammen med pilaren av våre montører på stedet, før det løftes inn i tanken. Fundamentet har vanligvis målene \varnothing 2 000 mm og er 200 mm tykt.

Pilaren kan leveres som en galvanisert stålpilar eller en Azobe trepilar. Pilarens dimensjoner er tilpasset etter tankens diameter og dybde.

Topptallerkenen er en 4 mm tykk rustfri stålplate med en diameter på 850 mm. Topptallerkenen løftes på plass sammen med takduken og festes over pilaren. I topptallerkenens ytterkant sitter det triangler som spennbåndene løper gjennom.

Spennbåndene løper fritt i kanaler på takdukens underside. Spennbåndene kan sammenlignes med takets takstoler. De festes i en krok i vår vaier på tankens utside, løper gjennom kanalen til topptallerkenens triangel og videre i neste kanal og festes i kroken på tankens utside. Spennbåndene er som standard 50 mm brede og hvert spennbånd tåler en belastning på 4 tonn. Avstanden mellom spennbåndene er maksimalt 1 200 mm.

Vaier. En meter fra tankens overkant monteres det en rustfri stålvaier rundt tanken. Av sikkerhetsgrunner er vaieren oppdelt i flere seksjoner. Taket spennes ned i stålvaieren med et antall spennbånd.

Takduken leveres som standard i mellomgrå eller grønn farge. Beholderens overkant kles med polyeten slik at PVC-duken ikke skraper mot betongen. Takduken er utstyrt med kanaler på undersiden. Nederst er duken utstyrt med en kanal for et fallrør og en innvendig dryppkant. Duken er en armert og lakkert 900 g PVC. Vi anvender KIWA-sertifisert duk. For mer informasjon om duken, se separat materialspesifikasjon.

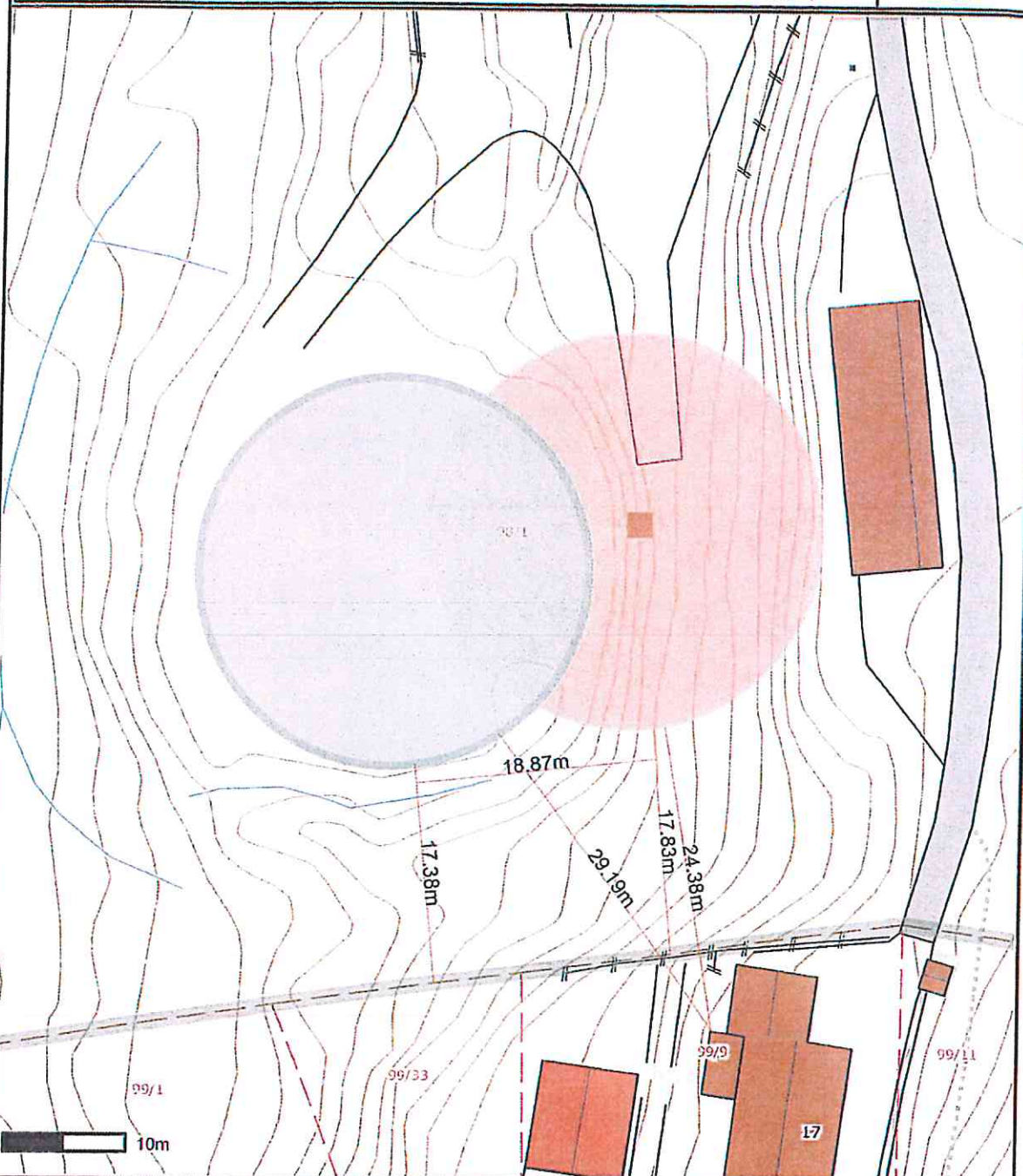
Fallrørene er 32 mm galvaniserte stålrør som er tilpasset betongelementenes bredde. Også fallrørene i kanalen nederst på duken spennes fast i vaieren. Disse båndene er 25 mm brede.

Lukene finnes som standard i to størrelser, 1 x 2 m og 2 x 5 m. De mindre lukene åpnes ved hjelp av et 8 mm polyesterrep som løper gjennom et hjul som er festet i topptallerkenen. De større lukene åpnes med veiv.

Garantien er fem år på MPG Accent.

Bilag 9-1

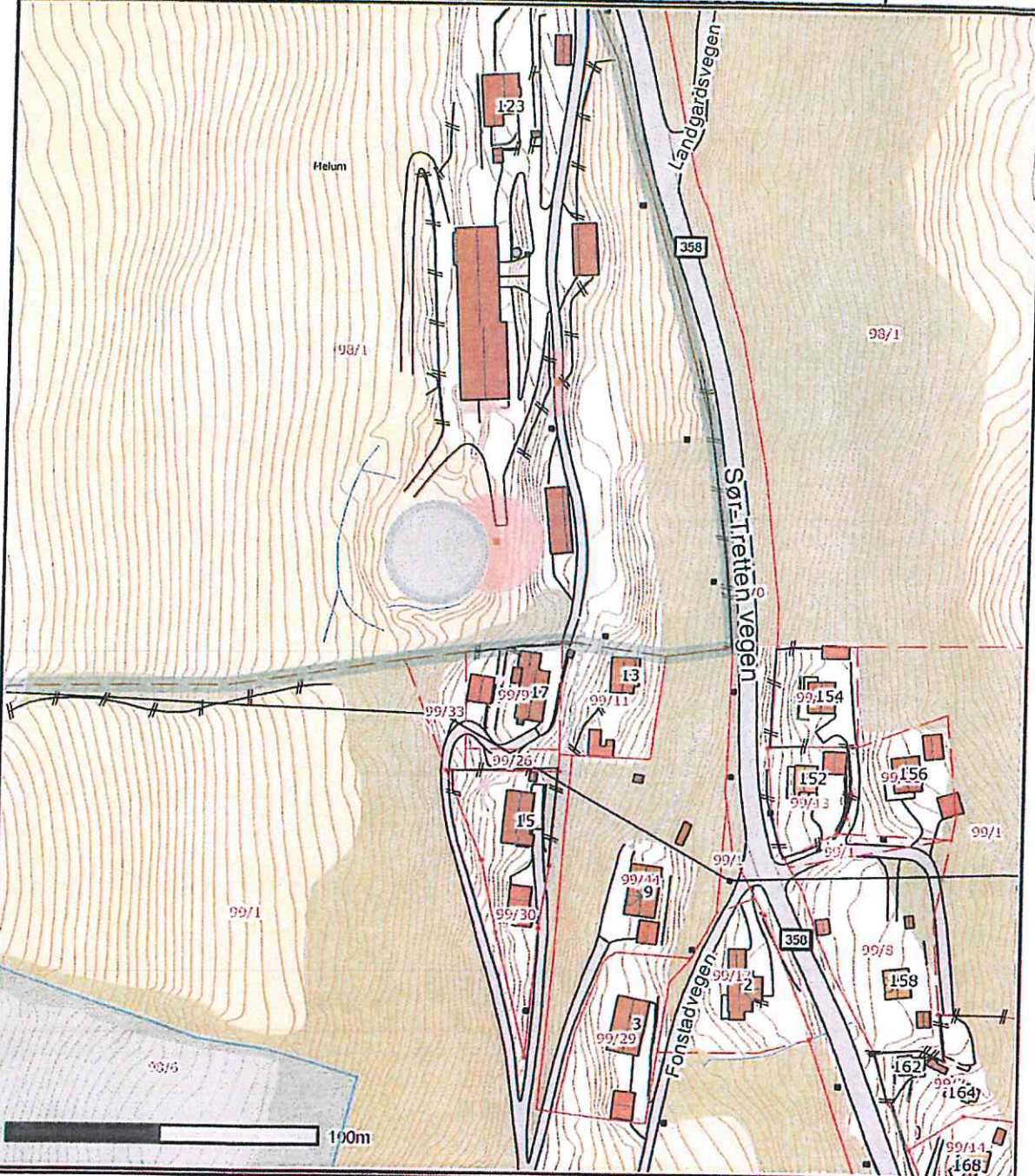
	SITUASJONSKART					
	Eiendom:	Gnr: 98	Bnr: 1	Fnr: 0		Snr: 0
		Adresse: Sør-Trettenvegen 121, 2635 TRETTEEN, med flere				
Hj.haver/Fester:	HOLMEN ANDRE, SØR-TRETTEENVEGEN 123, 2635 TRETTEEN					
ØYER KOMMUNE	Dato: 7/5-2013 Sign:			Målestokk 1:500		
Faktisk plassering av gjødselkum innsatt etter ortofoto i grønn farge. (TFA)						

Det tas forbehold om at det kan forekomme feil på kartet, bla. gjelder dette eiendomsgrenser, ledninger/kabler, kummer m.m. som i forbindelse med prosjektering/anleggsarbeid må undersøkes nærmere.

Bilag 9-2

	SITUASJONSKART					
	Eiendom:	Gnr: 98	Bnr: 6	Fnr: 0		Snr: 0
	Adresse:					
Hj.haver/Fester:		LEDUM TOR, KJØRKJEVEGEN 6, 2635 TRETEN				
ØYER KOMMUNE	Dato: 7/5-2013 Sign: Faktisk plassering av gjøselkum i grønn farge. Innsatt iht ortofoto (TFA)				Målestokk 1:2000	

Det tas forbehold om at det kan forekomme feil på kartet, bla. gjelder dette eiendomsgrenser, ledninger/kabler, kummer m.m. som i forbindelse med prosjektering/anleggsarbeid må undersøkes nærmere.

OM DELEGASJON OG INTERKOMMUNALT SAMARBEID

Innledning

Kommunelege Øystein Lappegard i Ål og Hol etterlyste på et møte i kommunelege -1 forum i Buskerud tidligere i år en samlet oversikt over de delegasjonsregler som gjelder, særlig for kommunene.

I 'Helserådet' har vi tidligere gjort rede for den adgangen som ble gitt i juni i fjor til å delegerer myndighet til interkommunale organer eller til en vertskommune innenfor områdene *Miljørettet helsevern* og *Smittevern*, se særlig 'Helserådet' nr. 7/04.

Temaet er blitt svært aktuelt igjen i forbindelse med et høringsnotat om interkommunalt samarbeid som Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) la frem i sommer og hvor høringsfristen er 28. oktober. I dette høringsnotatet er det også tatt med et kapittel om reglene for delegasjon slik de er i henhold til gjeldende rett i dag. Kapittelet gjengis nedenfor. Temaet er relevant også i 2 andre forbindelser:

- I forholdet mellom en kommune og en privat aktør, f. eks. når et sykehjem konkurranseutsettes
- I forholdet mellom det offentlige og en privat næringsorganisasjon/besiktigelsesorganisasjon, kfr. artikkelen i 'Helserådet' nr. 9/05 ("Ny vri på kommunenes miljørettede helsevern?")

Redaktøren innser at dette kan være vel tungt stoff for kommunehelsetjenestens utøvere i en travel hverdag. På den annen side kan det være nyttig å vite at stoffet finnes slik at man slipper å orientere seg helt fra bunnen av når/dersom en kommune vil gå videre med planer om interkommunalt samarbeid.

Høringsnotat om interkommunalt samarbeid

Høringsbrevet fra KRD i forbindelse med høringsnotatet om interkommunalt samarbeid lyder slik:

Lovutredningsarbeidet som presenteres i dette høringsnotatet har i hovedsak dreid seg om å vurdere hvorvidt de rettslige rammebetingelsene for interkommunalt samarbeid er hensiktsmessige og tilstrekkelige. Ut fra dette er behovet for nye lovregler vurdert.

Arbeidet har utgangspunkt i en erkjennelse av at de rettslige rammebetingelsene for interkommunalt samarbeid om forvaltningsoppgaver og offentlige myndighetsutøvelse ikke er gode nok. Tilbudet av organisasjonsmodeller for denne delen av kommunenes virksomhet er ikke tilfredsstillende. Målet er å etablere interkommunale samarbeidsmodeller som i større grad enn i dag, gjør det forsvarlig å legge kommunale kjerneoppgaver og myndighetsutøvelse til andre kommuner og til interkommunale enheter.

Interkommunalt samarbeid om den delen av kommunenes virksomhet som er av forretningsmessig karakter anses tilfredsstillende regulert gjennom kommunenes adgang til å etablere selskaper og foretak. Det foreslås en nærmere regulering av to modeller for interkommunalt samarbeid om forvaltningsoppgaver og myndighetsutøvelse; en "samkommunemodell" og en "vertskommunemodell".

"Vertskommunemodellen" dreier seg om den situasjon at en kommune overlater bestemte oppgaver og beslutningsmyndighet knyttet til oppgaven til en annen kommune (vertskommunen). Denne modellen innebærer ikke etablering av en egen juridisk person, det er tale om et avtalebasert samarbeid mellom to eller flere kommuner. Modellen har to varianter; en modell uten folkevalgt nemnd og en modell med slik nemnd. Forskjellen mellom de to ligger i at det vil være nødvendig å etablere en felles folkevalgt nemnd dersom en kommune ønsker å overlate saker av prinsipiell betydning til den andre kommunen. Dersom det bare er saker av ikke-prinsipiell betydning som skal delegeres, er det ikke nødvendig å etablere en felles nemnd. Beslutningsmyndigheten blir i så fall delegert til vertskommunens administrasjonssjef.

"Samkommunemodellen" er tenkt som et tilbud til de omfattende samarbeidstiltak, hvor det overlates betydelig beslutningsmyndighet til den interkommunale enheten. Samkommunen vil være en egen juridisk person, et eget interkommunalt forvaltningsorgan. Loven stiller krav om en grunnavtale, som utgjør fundamentet for samarbeidet. Representanter i det øverste styringsorganet – samkommunestyret – velges av og blant deltakerkommunenes kommunestyremedlemmer. Samkommunen skal ha en egen administrativ ledelse. Det blir stilt krav om 2/3 flertall i kommunestyret for at en kommune skal kunne delta i en samkommune. Bakgrunnen for dette er hensynet til mindretallet i kommunestyret. Samkommunens myndighet er fullt ut avhengig av hva deltakerkommunene delegerer til samkommunen.

Kommunene får sine oppgaver i særlover. Hittil har det vært nødvendig å søke etter en hjemmel i den enkelte lov dersom offentlig myndighetsutøvelse skal kunne legges til interkommunal enheter. Særlovene er ofte uklare med hensyn til dette. Det foreslås nå å ta inn en "generalbestemmelse" i kommuneloven, som innebærer at all offentlig myndighetsutøvelse kan delegeres til en samkommune eller en vertskommune, med mindre det positivt er et forbud mot det i den aktuelle lov. Den eneste begrensning på hva som kan delegeres til en samkommune vil etter dette være de bestemmelser i kommuneloven – eller annen lov – som forbyr kommunestyret å delegerer myndigheten til andre. Den samme begrensning vil også gjelde for vertskommunesamarbeid med felles folkevalgt nemnd. For vertskommunesamarbeid uten felles nemnd, vil det ligge en ytterligere begrensning i at det bare er saker uten prinsipiell betydning som kan legges til vertskommunen.

I høringsnotatet er det fremhevet flere svakheter knyttet til redusert folkevalgt innflytelse i interkommunale samarbeidsordninger. Departementet har likevel gått forholdsvis langt i å åpne for at det skal kunne legges beslutningsmyndighet til samkommunen og til en annen kommune i et vertskommunesamarbeid. Bakgrunnen for dette er at det bl.a. anses nødvendig for å kunne etablere større og mer bærekraftige fagmiljøer, særlig der små kommuner har vanskelig for å etablere slike miljøer hver for seg. Videre anses det forsvarlig å kunne åpne for så vidt omfattende delegasjon på bakgrunn av at det er lagt vekt på å sikre folkevalgt innflytelse i viktige saker, samt at det etableres et system for forvaltningsklage og lov-

lovlighetskontroll over vedtak fattet i både samkommuner og i vertskommuner.

Om delegasjon i henhold til dagens gjeldende regler

Red. kommentar: Nedenfor er brukt samme nummerering som er benyttet i KRD's høringsnotat.

2.3.1 Innledning

Spørsmålet om delegasjon av oppgaver og myndighet står sentralt ved vurderinger av nye måter å organisere interkommunalt samarbeid og hvilken adgang det skal være til å delegerer oppgaver og myndighet til disse organene. Problemstillingen vil særlig dreie seg om offentlige myndighetsoppgaver kan legges til private eller andre mer eller mindre uavhengige organer.

Den tradisjonelle delegasjonslæren handler mye om delegasjon i et statlig hierarki. Kunnskap om denne læren er imidlertid et viktig utgangspunkt og et fundament for å omtale delegasjonslæra i forhold til kommunene og interkommunale organer. Dette kapittelet vil derfor kort behandle delegasjon innen for det statlige hierarki. Men som det fremgår nedenfor vil det for delegasjon av offentlig myndighetsutøvelse til private være mange sammenfallende trekk mellom tesen for delegasjon fra statlig virksomhet og reglene for delegasjon til private fra kommunene.

2.3.2 Den alminnelige delegasjonslæren

– Begrepsavklaring

Som grunnleggende utgangspunkt er det å delegerer å tildele den kompetanse/myndighet man selv har til et organ man har organisasjons- og instruksjonsmyndighet over. Det delegerende organ kan gi instruksjer om hvordan myndigheten skal utøves og kan når som helst trekke myndigheten tilbake. At man har delegert sin myndighet betyr ikke at man gir fra seg myndigheten. Det delegerende organ kan fortsatt gripe inn og utøve den myndighet det har delegert fra seg. Det er likevel slik at det delegerende organ normalt vil være svært tilbakeholden med å utøve den myndighet som er delegert.

Delegasjon kan inndeles i to kategorier, ekstern delegasjon dvs. fra for eksempel departement til direktorat og intern delegasjon dvs. overføring av myndighet/kompetanse til underordnede i organet selv, f.eks. internt i en kommunes administrasjon.

– Rettskilder

I norsk rett finnes det ingen generelle lovfestede regler om delegasjon av offentlig myndighet. Det har imidlertid utviklet seg en alminnelig delegasjonslære gjennom juridisk teori. Språkbruk og definisjoner er imidlertid upresise og det hersker ikke en enhetlig forståelse i juridisk teori rundt delegasjonslæren.

Det er sparsomt med rettskilder, og det som finnes er av delvis av språklig karakter, særlig i synet på adgangen til delegasjon av offentlig myndighet til private. Det som finnes er enkelte teoretiske bidrag, og disse blir behandlet i kap. 2.3.4. Disse arbeidene presenterer en argumentasjonsrekke som i følge Svein Eng sin artikkel i Lov og rett 1992 s. 544 vil være relevant bl.a. for "lovgiver, når han vurderer å gi lovhjemmel for at private kan utøve offentlig kompetanse, eller for delegasjon til private".

Det er også sparsomt med rettspraksis på området, men to høyesterettsavgjørelser blir behandlet under pkt. 2.3.4.

– Delegerende organs kompetanse etter delegasjonsvedtak

Er det delegerende organ ikke tilfreds med hvordan organet som har fått tildelt myndighet utøver kompetansen, har det delegerende organ etter den alminnelige delegasjonslæren to alternative reaksjonsmåter. Det er alminnelig antatt at det delegerende organ kan velge å trekke tilbake kompetansen i sin helhet eller i en enkelt sak.

En annen problemstilling er i hvilken grad det delegerende organ kan gi instruksjer ved behandlingen av enkeltsaker og eventuelt kreve å selv behandle en enkeltsak. Den dominerende oppfatningen i teorien er at det

delegerende organ har kompetanse til også å gripe inn i enkeltsaker, både ved å gi instruksjer eller selv behandle saken. Det er imidlertid påpekt at det delegerende organ bør være tilbakeholden med å bruke denne kompetansen. Det er påpekt i denne sammenheng at delegering av vedtakskompetanse til en annen kommune ofte skjer på grunn av manglende fagkompetanse i egen kommune. Det kan da være uheldig at et organ som ikke innehar tilstrekkelig fagkompetanse i enkelttilfeller treffer vedtak.

Forvaltningsloven § 35 åpner på nærmere angitte vilkår for at et forvaltningsorgan selv eller overordnet forvaltningsorgan kan omgjøre vedtaket uavhengig av om det er påklaget. I de fleste tilfeller er det delegerende organ også overordnet forvaltningsorgan. Delegerende organ har dermed kompetanse til å omgjøre vedtaksorganets avgjørelse. Det kan reises spørsmål om det delegerende organ har en slik omgjøringskompetanse dersom det ikke er overordnet det organet som det har delegert myndighet til. Denne problemstillingen er i liten grad drøftet i rettspraksis og teori. Departementet antar imidlertid at det er holdepunkter for å legge til grunn at det ikke følger en omgjøringsadgang av den alminnelige delegasjonslæren.

– Hovedprinsipp

Hovedprinsippet og utgangspunktet i den tradisjonelle delegasjonslæren har vært at det kan delegeres myndighet innen den sentrale statsforvaltning (regjering, departement, direktorat m.fl.). Delegasjon av myndighet fra staten til private, herunder kommuner og interkommunale sammenlutningsformer som er egne rettssubjekt krever hjemmel i lov. Denne tesen ble i norsk rett introdusert i forvaltningskomiteens innstilling i 1958 og har senere i stor grad vært fulgt opp i juridisk teori.

2.3.3 Delegasjon i kommunalforvaltningen

Hovedregel i den tradisjonelle delegasjonslæren er som tidligere nevnt at andre organ enn den sentrale statsforvaltning ikke kan delegerer myndighet uten særskilt hjemmel i lov. Kommunene faller inn under begrepet "andre organ", og må derfor ha lovhjemmel for å kunne delegerer den kompetanse og myndighet som loven legger til kommunen som sådan. Dette er bakgrunnen for at kommuneloven selv inneholder regler om delegasjon fra kommunestyret til andre organ i kommunen, og at det i enkelte særlover er tatt inn særlige hjemler for delegasjon av myndighet til interkommunale organ.

Kommuneloven bygger på at all myndighet legges til kommunestyret med vide fullmakter til delegasjon innen for kommunen som rettssubjekt. Kommuneloven slår fast i § 6 at det er kommunestyret som "... treffer vedtak på vegne av kommunen eller fylkeskommunen så langt ikke annet følger av lov eller delegasjonsvedtak". Kommuneloven uttrykker gjennom denne bestemmelsen prinsippet om stor grad av organisasjonsfrihet og vid adgang til delegasjon. I NOU 1990:13 (kommunelovutvalget) heter det på s 110 følgende om de alminnelige prinsipper for delegasjon i kommuneloven:

"Dette betinger at kommunestyret og fylkestinget gis betydelig grad av frihet til å delegerer myndighet til underliggende folkevalgte organer og til administrasjonen; organisasjonsfrihet og delegasjonsfrihet bør være nært knyttet til hverandre. Størst frihet må det være ved delegasjon til underliggende politisk sammensatte folkevalgte organer, de faste utvalg. Her bør utgangspunktet være at kommunestyret/fylkestinget skal kunne delegerer all myndighet, med mindre særlige hensyn taler for noe annet. Dette må også gjelde den myndighet som kommunene/fylkeskommunene har etter særlov. (...) Utvalget er kommet til at delegasjonsforbud bør knyttes direkte til de enkelte, aktuelle bestemmelser, slik at det blir tydeliggjort om myndigheten kan delegeres eller ikke."

Både i kommuneloven selv og i særlovene finner vi regler som sperrer for delegasjon til underliggende organ. I disse såkalte delegasjonssperrer brukes ofte uttrykket: "kommunestyret selv". Denne uttrykksmåten er ment å markere at myndigheten kun kan utøves av det organ som lovgiver har lagt den til. Eksempler på bestemmelser i kommuneloven som inneholder delegasjonssperrer er §§10 og 18. En slik ordlyd er imidlertid

ikke konsekvent gjennomført i all særlovgivning, og hver bestemmelse må derfor gis en konkret fortolkning i forhold til delegasjonsadgang.

Kommuneloven § 27 om interkommunalt samarbeid gjelder også særlovenes område jf. kommuneloven § 2, såfremt det ikke er gitt særlige regler i medhold av andre lover. Det vil si at det i utgangspunktet kun er anledning til å legge oppgaver i kategoriene "drift og organisering" til slike styrever. Loven avgrensner følgelig mot oppgaver som innebærer myndighetsutøvelse jf. forvaltningsloven § 2. Kommuneloven § 27 avgjør ikke spørsmålet om hvorvidt man kan legge myndighet til et slikt styre, det er det særlovene selv som regulerer. Høyesterett sier følgende i en dom gjengitt i Rt.1997 s. 623 (s. 630). (Se nærmere omtale av saken note 1 under pkt. 2.2)

"Hvorvidt myndighet etter særlovgivningen kan overføres på denne måten, beror på tolking av vedkommende særlov".

2.3.4 Delegasjon av offentlig myndighet til private

– Innledning

Det er som nevnt forskjeller i reglene for delegasjon innad i et statlig hierarki, og i forhold til kommuneforvaltningen. I teorien er det imidlertid stilt opp de samme krav til lovhjemmel når det gjelder delegasjon av offentlig myndighetsutøvelse fra staten, som for kommuner til private. Det er derfor hensiktsmessig å behandle dette tema parallelt for stat og kommune, da flere av problemstillingene og argumentasjonen i teorien vil være sammenfallende i forhold til spørsmålet om man kan eller bør delegere myndighet fra det offentlige til private rettssubjekter.

I forhold til statens delegasjon til private har det i teorien vært stilt spørsmål ved det absolutte lovhjemmelskrav og hvor langt dette er gjeldende rett. Det vises bl.a. til at man i statsforvaltningen har flere eksempler på at offentlig myndighetsutøvelse er delegert til næringsorganisasjoner og besiktelsesinstitusjoner, både med og uten hjemmel i lovs form. Det norske Veritas er delegert kontroll og godkjenning av skip jf. sjødyktighetsloven av 9. juni 1903 nr.7 § 4 bokstav e) jf. § 9, NEMKO er delegert myndighet til å føre tilsyn med elektriske anlegg uten direkte hjemmel i lov, Norsk Råfiskelag til å utstede kjøpetillatelse m.m. jf. råfiskeloven av 14. desember 1951 nr. 3 § 2 flg.

Det har de siste årene vært en utvikling mot en "oppmyking" av den tradisjonelle synet på delegasjonsadgangen til private. Denne oppmykingen har i mindre grad gjort seg gjeldende i kommunalforvaltningen.

Når det gjelder delegasjon til interkommunale organer kan disse være en del av kommunen som sådan eller et eget rettssubjekt, (se nærmere omtale om interkommunale samarbeid som eget rettssubjekt under punkt 2.2). Å legge offentlige myndighetsoppgaver til private rettssubjekter reiser særlige problemer i forhold til den alminnelige delegasjonslære. De alminnelige delegasjonsprinsipper bygger på et utgangspunkt om at det delegerende organ er overordnet det organ som mottar myndigheten ved delegasjonen. Et slik overordningsforhold betyr at man har organisasjons- og instruksjonsmyndighet over organet som utøver myndigheten. Det delegerende organ har derfor muligheter til å øve kontroll og innflytelse på den myndigheten som utøves og kan i prinsippet instruere sitt underliggende organ helt ned til utfallet av en enkelt sak. Dersom offentlig myndighet legges til private rettssubjekter, er et slikt underordningsforhold ikke tilstede. Det er i teorien blitt påpekt at dette forholdet vanskeliggjør delegasjon til private rettssubjekter.

Når vi i lovgivningen likevel finner eksempler på at både ulike private rettssubjekt og interkommunale sammenslutningsformer (som kan være private rettssubjekt) får offentlig myndighet, bygger dette på at disse virksomhetene ønsker å utføre oppgaven, og at de har den nødvendige tillit, faglige ekspertise og erfaring i forhold til den offentlige myndighet de er satt til å forvalte.

– Private og uavhengige organer

Myndighetsoverføring fra staten til private vil kreve lovhjemmel. Et slikt lovhjemmelskrav har sin bakgrunn i at staten ikke vil ha en direkte instruksjons- og organisasjonsmyndighet overfor private. Det samme vil gjelde

for kommuner som vil delegere oppgaver med tilhørende myndighet til private.

Denne grunnsetningen bygger på at det er et skille mellom det private og det offentlige. Ytterlighetene i forhold til hvem som er de private, vil være klare. Det har imidlertid vært en utvikling der det har grodd frem organer som både juridisk, økonomisk og faktisk kan karakteriseres som en mellomform av privat og offentlig organ. Det gjør at skillet mellom det offentlige og private i det faktiske liv ikke er like skarp.

Et utgangspunkt vil være om sammenslutningsformen kan karakteriseres som et privat rettssubjekt, men det vil ikke alltid være avgjørende, se pkt 2.2. For delegasjon fra staten vil dette innebære at kommunene i utgangspunktet skal stilles likt med andre private med hensyn til hjemmelskrav for delegasjon.

Er det organet man ønsker å delegere til opprettet etter en selskaps- eller foretaksform, vil dette være sammenslutningsformer som er underlagt detaljert lovregulering for eksempel aksjeloven eller selskapsloven. Staten og kommunene vil være avskåret fra å kunne instruere slike organer, og enhetene må følgelig karakteriseres som "private", selv om staten/kommunene har eiermajoritet. Kommunene og staten må som eier gå via generalforsamling og styret for å eventuelt få gjennomslag for sine synspunkt. Blant de private faller også stiftelser, samvirkeag, ideelle foreninger og fysiske personer. Interkommunale selskaper (IKS) og § 27-styrer som er egne rettssubjekter, vil også som utgangspunkt falle inn under delegasjonslæren som gjelder for private. Blant de "uavhengige organer" opprettet av offentlig myndighet vil det være stor innbyrdes forskjell hva gjelder uavhengighet og begrunnelse for i hvilken grad de skal anses for å være uavhengige. Interkommunale sammenslutninger etter kommuneloven § 27 som ikke er et selvstendig rettssubjekt, vil kunne være et eksempel på et slik uavhengig organ, men dette må bero på en konkret vurdering av graden av uavhengighet fra deltakerkommunene.

– En redegjørelse for synspunkter innen teorien

Teorien har i begrenset utstrekning behandlet adgangen til å delegere offentlig myndighet til private. Det foreligger imidlertid noen sentrale bidrag. Eivind Smith skrev i Tidsskrift for rettsvitenskap i 1976 (s. 360-390) en artikkel om "Delegasjon av forvaltningsmyndighet til private og til uavhengige organer". Kommentarer til Smiths argumentasjon og konklusjon gav Inge Lorange Backer i Tidsskrift for rettsvitenskap 1978 (s. 51-78) i artikkelen "Noen flere synspunkter på delegasjon til private og til kommuner". Det seneste innspillet i debatten om delegasjon av offentlig myndighet er gitt i Lov og Rett i 1992 av Svein Eng. Temaet har senere også blitt omtalt i alminnelige forvaltningsrettslige lærebøker.

Smith stiller i sin artikkel spørsmål om den alminnelige delegasjonslæren er tilstrekkelig godt nok begrunnet til å anses som gjeldende rett. Ved klar lovhjemmel er overføring av myndighet til private rettslig lite kontroversielt.

Debatten i teorien om adgangen til delegasjon har vært sentrert rundt spørsmålet om hvorvidt tesen om at det alltid må kreves hjemmel i lov for å delegere til private, kan opprettholdes. Denne argumentasjonen har overføringsverdi for spørsmålet om det bør gis adgang til å delegere myndighetsutøvelse til private organ, eksempelvis interkommunale selskaper. Det er særskilt ut i fra dette synspunktet de ulike reelle hensyn vedrørende delegasjon til private omtales i det følgende.

Det er i teorien lagt til grunn at de reelle hensyn som fremheves nedenfor har relevans for lovgivere som vurderer å legge myndighet til private, for forvaltningen som skal tolke sin hjemmel for delegasjon til private, og domstolene når de vurderer om det er tilstrekkelig med forvaltningspraksis for å delegere til private.

Et reelt hensyn som er løftet fram i debatten om delegasjon til private er det såkalte pliktargumentet. Hovedpoenget i dette argumentet er at det ikke kan delegeres offentlig myndighet til private uten at dette motsvares av en plikt til å utøve den delegerede myndighet. En slik plikt kan private bare pålegges om det foreligger et hjemmelsgrunnlag, dette følger av legalitetsprinsippet.

Med plikt til å utøve kompetanse forstås primært at den som har kompetanse, ikke selv kan avgjøre om og når kompetansen skal tas i bruk. Imidlertid kan begrepet også vise til et ansvar for et organ til å være orientert på det aktuelle kompetanse område, slik at organet kan foreta en vurdering av om organet bør utøve sin kompetanse.

Det er i teorien blitt hevdet at det å ha kompetanse ikke nødvendigvis må kobles sammen med en plikt til å utøve den. Det kan være formålstjenlig å delegerer kompetanse til et organ som selv kan velge om den vil bruke den. Et offentlig organ kan også beslutte å ikke bruke sin kompetanse til å fatte vedtak. Årsaken til dette kan bl.a. være økonomiske hensyn. Det må imidlertid understrekes at det være situasjoner der det er problematisk at et organ står fritt til å selv avgjøre om det skal bruke sin kompetanse.

På den annen side er det neppe aktuelt å delegerer myndighet til private organer som ikke ønsker å påta seg å utøve den aktuelle kompetanse. Videre kan private pålegges plikt til å utøve myndighet ved avtale/samtykke. I sistnevnte situasjoner vil lovhjemmel trolig ikke være nødvendig. Ulempen ved sistnevnte hjemmelsgrunnlag er faren for at private kan føle seg forpliktet til å gi et slikt samtykke.

Videre kan private pålegges plikter gjennom utøvelse av offentlig eierrådighet. Sistnevnte hjemmelsgrunnlag er for eksempel relevant for fylkeskommunale og kommunale selskaper organisert etter kommuneloven § 27.

Skulle forutsetningene for delegasjonen svikte, følger det av sikker rett at det delegerende organ kan ta kompetansen tilbake, med mindre tungtveiende forhold taler mot.

Det andre hensynet som drøftes i debatten om delegasjon til private, er kontrollargumentet. Hovedpoenget i dette argumentet er at det organ som sitter med primærkompetansen ikke kan gi fra seg kontrollen med hvordan kompetansen utøves. Dette kan skje hvis kompetansen delegeres til private.

Det delegerende organ har en viss instruksjonsmyndighet både ved å fastsette formelle retningslinjer og instruksjer og ved å fungere som klageorgan. Dette er sikker rett. Den forutgående kontrollen kan skje ved at det delegerende organ presiserer den privates kompetanse, fastsetter formelle retningslinjer og instruksjer. Dertil kommer mulig etterfølgende kontroll, som at det delegerende organ fungerer som klageinstans.

Selv om kontrollen med privat myndighetsutøvelse formelt kan gjøres like tett som overfor rent offentlige organer, er den praktiske siden av kontrollens effektivitet ikke uten videre identisk med den formelle.

Det delegerende organ har bare instruksjonsmyndighet når det gjelder spørsmål om organet skal avstå fra å bruke kompetansen, eller benytte den på en bestemt måte. Pålegg om å bruke kompetansen vil derimot som hovedregel kreve et hjemmelsgrunnlag (jf. legalitetsprinsippet). Dertil kommer det at det delegerende organ ikke vil ha sanksjonsformer ved et eventuelt pliktbrudd. Ovenfor offentlige organer har regjeringen i kraft av å være overordnet organ kontroll med hele organets virksomhet. Kontrollinstansen har da mulighet til å påvirke hele organets prioriteringer og verdiorienteringer. Sistnevnte momenter kan ikke med like stor tyngde gjøres gjeldende ved delegasjon fra kommuner til interkommunale samarbeidsordninger.

Faktorer som organets type og oppbygning, størrelse, nivå og avstand til det kontrollerende nivå personalets sammensetning, kan ha vel så stor betydning for kontrollen som om organet karakteriseres som privat eller offentlig.

Delegasjon til private kan innebære at offentlig og privat sektor blir mer innevevd i hverandre. En slik rettsituasjon kan medføre vansker for styring og kontroll fra politiske og folkevalgte organers side. Det er imidlertid i overensstemmelse med rettsutviklingen generelt at skille mellom private og offentlige rettsområder ikke lenger er like markant.

Det tredje hensynet som debatteres er rettssikkerhetsargumentet. Argumentet forfekter en påstand om at delegasjon til private gir ikke samme sikkerhet for at slike organer vil utøve virksomheten på en saklig og objektiv måte.

Det er i teorien tatt til orde for at det ikke ukritisk kan legges til grunn at offentlige organer utøver virksomheten på en saklig og objektiv måte, i tråd med idealet. Ansatte i privat sektor er ikke trent opp til å utøve myndighet. Hvorvidt private organer vil utøve forvaltningsmyndighet i tråd med idealet, vil trolig i stor grad avhenge av de regler som gjelder for virksomheten. Forvaltningsloven § 1 tredje punktum jf. første og annet punktum fastslår at "private rettssubjekt regnes som forvaltningsorgan i saker hvor det treffer enkeltvedtak eller utferdiger forskrift", slik at forvaltningsloven kommer til anvendelse. Det er antatt at alminnelige forvaltningsrettslige lovfestede og ulovfestede prinsipper også vil komme til anvendelse overfor private som utøver myndighet. Offentlighetsloven kommer etter gjeldende rett ikke til anvendelse ved private organers utøvelse av offentlig myndighet.

Et problem ved privat myndighetsutøvelse er at overfor dem myndigheten utøves, kan det være vanskelig å skille den situasjonen der den private myndighetsutøver opptrer på egne vegne, fra de tilfeller der organet utøver offentlig virksomhet. Det kan videre være en fare for at ansatte i private organer vil ta med seg avgjørelseskriterier fra den private sfære og overse forvaltningsrettslige regler og prinsipper ved myndighetsutøvelsen. Denne faren gjør seg særskilt gjeldende i de tilfeller myndighetsutøvelsen skjer på samme sakfelt som organets øvrige virksomhet, og der interesseorganisasjoner er gitt kompetanse ikke bare over egne medlemmer, men også over individer eller grupper som ikke er medlemmer. Det finnes på den annen side eksempler på private organer som anses å utøve forvaltningsmyndighet på en god og saklig måte. Et eksempel på dette er Det norske Veritas som er tildelegert myndighet til å kontrollere skip i medhold av sjødyktighetsloven.

Det er en dominerende oppfatning i teorien at eksempelvis fordeling av statsmidler etter klare kriterier ofte vil kunne foretas av private likeså vel som av offentlige organer. Kompetansen til å treffe meget inngripende vedtak under vid adgang til skjønn vil det imidlertid vanskelig kunne bli tale om å delegerer til private organer.

Videre er avviksargumentet et reelt hensyn som er drøftet i teorien under delegasjonsdebatten. Argumentasjonen er at delegasjon til private representerer et for stort avvik fra den vanlige ordningen, den ordningen lovgiverne har tenkt seg da de ga kompetansen. Det er to forhold dette argumentet viser til. Det ene er at delegasjon til private representerer et for stort avvik fra den vanlige ordningen. Den andre siden av argumentet er at en slik delegasjonsadgang vil bryte med de forutsetningene lovgiverne hadde da de ga kompetansen.

Det følger av alminnelig rettskildelære at lovgiverviljen er et relevant moment ved fortolkningen av lovbestemmelser. I mange tilfeller vil imidlertid ikke lovgiver ha uttalt noe klart om spørsmålet om delegasjon til private, og det vil således gi liten mening å argumentere ut i fra lovgivers forutsetninger. Det er i teorien allikevel antatt at delegasjon til private må avvises i et flertall av tilfellene ut fra en fortolkning med utgangspunkt i lovgiverviljen.

Ved subdelegasjon fra underordnede organer, er det blitt hevdet at et utgangspunkt om at delegering av offentlig myndighet til private, lett vil stride mot det overordnede organs forutsetninger, selv om det er gitt en generell delegasjonsfullmakt. Delegasjon til private kan være et uønsket resultat selv om lovgiver ikke har tenkt i gjennom problemstillingen. Delegasjon krever at man må sikre faglig kontroll og rettsikkerhet - spørsmålet må vurderes nøye - noe det underordnede organ ofte ikke vil ha forutsetninger til. Smith uttaler imidlertid at i de tilfellene der "kompetansen (har) tilknytning til ett eller en rekke lokalmiljøer eller bestemte yrkes- eller interessegrupper, er det ikke vanskelig å tenke seg delegasjon til eksisterende eller nye fellesorganer for vedkommende lokalsamfunn eller gruppe som aktuelt alternativ".

– Alminnelige prinsipper

Det er i teorien også stilt opp noen argumenter som er av mer generell/overordnet karakter i diskusjonen rundt hjemmelskrav for delegasjonsadgangen. Disse mer generelle prinsippene er også viktige

momenter når det vurderes å gis hjemmel for delegasjon av oppgaver med tilhørende myndighet til private eller uavhengige organer de ikke har full instruksjonsrett over.

Hvilken art og omfang oppgaven har, vil kunne være avgjørende i forhold til hvor klar og entydig hjemmel som kreves for delegasjonen, men også for om myndigheten som er knyttet til en offentlig oppgave er egnet for å delegere til private. Er det snakk om offentlig myndighet av inngripende karakter, vil det kreve en klarere hjemmel enn for oppgaver av mer administrativ/tjenestemessig karakter. Det vil si at lovgiver klart og tydelig må gi uttrykk for at dette er en oppgave og en myndighet som kan legges utenfor det ordinære forvaltningsapparatets fulle kontroll.

Hvilken grad av uavhengighet organet har fra de statlige eller kommunale organ som har stått for oppnevningen, vil også være et viktig moment når man vurderer hvilken myndighet man bør overlate til organet.

Det vil også kunne ha betydning hvor i forvaltningshierarkiet delegasjonen skjer, jo større krav stilles til en klar lovhjemmel. Dette er bakgrunnen for at man for kommunenes del tradisjonelt har stilt et strengt lovkrav mht. delegasjon av offentlig myndighet.

Justis- og politidepartementet behandler i sin veileder "Lovteknikk og lovforberedelse" spørsmålet om adgangen til å delegere myndighet. Departementet påpeker der at det alminnelige synspunkt som kan legges til grunn, er at dersom det ikke i den enkelte lov er holdepunkter for annet, kan myndighet som ved lov er lagt til Kongen eller et departement, delegeres. Det fremheves videre at det i teorien er uenighet om adgangen til å delegere myndighet til private. I den utstrekning man ved utformingen av lovbestemmelser ser det som aktuelt å delegere myndighet til private, anfører således departementet at dette bør sies uttrykkelig.

- Rettspraksis

Det finnes lite rettspraksis som setter holdbarheten av delegasjonslæren på prøve. Høyesterett viker imidlertid i sin kjennelse i Rt. 1986 s. 46 noe fra den strenge fortolkningen av delegasjonslæren. Der var forholdet at Landbruksdepartementets myndighet til å fastsette forskrift etter lov om lakse- og innlandsfiske i kgl. resolusjon ble delegert til Direktoratet for naturforvaltning. I sin forskrift delegerte direktoratet noe av sin myndighet til fylkesmannen. Førstvoterende sier på s. 47 følgende om gyldigheten av direktoratets delegasjon;

"Mens det har vært antatt at et departement som utgangspunkt kan delegere sin myndighet videre til et underordnet organ, har den alminnelige oppfatning vært at utgangspunktet er det motsatte når det gjelder et direktorats adgang til videre delegasjon. Forsvareren har vist til forvaltningskomitéens innstilling, 1958 side 109, Frihagen: Lærebok i forvaltningsrett del I, 1972 side 215, samt Eckhoff: Forvaltningsrett, 2. utg. 1982 s. 236-238. Jeg bemerker at uttalelsene ikke er helt entydige, og det har blant annet vært pekt på behovet for å delegere til lokale organer å gi utfyllende forskrifter.

Etter min oppfatning foreligger det i denne saken et tilfelle der det er særlig naturlig med delegasjon til det høyeste forvaltningsorgan på fylkesplanet, som må antas å kunne skaffe seg et langt bedre lokalkjennskap enn et direktorat med hele landet som virkefelt. Man må ha for øye at det dreier seg om å vurdere behovet for vern av det enkelte vassdrag og fiskevann i lokalmiljøet. Den nye ordning har også sitt administrative grunnlag i oppbygningen av miljøvernavdelinger ved fylkesmannskontorene med blant annet overføring av fiskerikonsulenter fra Direktoratet for naturforvaltning. Når det gjelder de bestemmelser som her er overtrådt, har for øvrig fylkesmannen ikke gjort noe annet enn å sette ut i livet på det lokale plan de retningslinjer som på forhånd var fastsatt av direktoratet, og hvis detaljerte anvendelse i dette tilfelle var drøftet med direktoratet i samband med forberedelse av dettes forskrifter av 20. april 1983."

Høyesterett konkluderte med at forskriftene ikke kunne anses ugyldige på bakgrunn av manglende delegasjonshjemmel.

Høyesterett følger opp sitt standpunkt i kjennelse inntatt i Rt. 1993 s. 808. Problemstillingen var om Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk kunne videredelegere til fylkesmennene myndighet det hadde fått tildelegert fra

departementet etter innlandsfiskekloven § 78. Førstvoterende påpekte at den allmenne oppfattningen hadde vært at et direktorat ikke har adgang til å delegere videre den myndighet det er tillagt ved delegasjon fra departementet, men at uttalelser om spørsmålet ikke er entydige, og at man i nyere rettsteori synes å være noe mer tilbøyelig til å tillate en slik delegasjon.

Høyesterett la til grunn at det på samme måte som i kjennelsen av 1986 er særlig naturlig med delegasjon til fylkesmennene i denne saken, da fylkesmennene har bedre kunnskap om lokale forhold enn det et direktorat har.

Høyesterett konkluderte med at det ikke var grunnlag for å kjenne forskriftene ugyldige som følge av manglende delegasjonshjemmel.

Det synes som om Høyesterett i disse kjennelsene legger til grunn en noe friere forståelse av delegasjonslæren, som bygger på en hensiktsmessighetsbetraktning i forhold til at organet som fikk myndigheten, var kompetent og egnet til å utføre oppgaven, og at de la mindre vekt på det lovhjemmelkravet som tesen i delegasjonslæren bygger på.

2.3.5 Konklusjon

Den modifiseringen som har funnet sted i den tradisjonelle delegasjonslæren har nok i større grad gjort seg gjeldende for delegasjonsadgangen i statsforvaltningen enn i kommunalforvaltningen. Den sterke tradisjon for å lovregulere delegasjonsadgang og delegasjonsforbud både i kommuneloven og i særlovene taler for at det fortsatt kreves en rimelig klar hjemmel for å kunne delegere oppgaver og myndighet. Det er et alminnelig prinsipp om at jo mer inngripende grad av offentlig myndighet man ønsker å delegere, jo strengere krav bør stilles til en klar delegasjonshjemmel. Som en videreføring av disse prinsippene vil det være naturlig å stille krav om en klar lovhjemmel i de tilfeller der man ønsker at offentlig myndighet skal kunne delegeres fra kommunene til private rettssubjekt eller uavhengige interkommunale organer.

2.3.6 Sidelengs delegasjon

Etter gjeldende rett skjer delegasjon av myndighet i hovedsak fra et overordnet organ til et underordnet organ. Ved såkalt sidelengs delegasjon overføres myndighet til et organ som hører til en annen sektor av forvaltningen. Eksempler på sidelengs delegasjon kan være overføring av myndighet fra et departement til et annet, fra et direktorat til et annet direktorat, eller fra en kommune til en annen.

Det er i juridisk teori argumentert med at det er betenkelig å gi et organ myndighet til å delegere til andre sidestilte organer. Bakgrunnen for dette synes i hovedsak å være at det da ikke skjer en samlet vurdering av oppgavene til organet og en tilpasning av ressursene i henhold til oppgavene. Dette kan medføre at organet dermed ikke får kapasitet til å utføre de oppgaver det er pålagt/ har påtatt seg. Eckhoff/Smith legger imidlertid til grunn i sin "Forvaltningsrett" (7. utgave) at delegasjon til organer som er underordnet et annet departement ikke er like betenkelig, så sant det finnes klare holdepunkter for en slik adgang.

- Særlig om sidelengs delegasjon og interkommunalt samarbeid

I henhold til ovennevnte utgangspunkt er det neppe adgang for en en kommune i henhold til gjeldende rett å delegere myndighet til en annen kommune. Hvis det er ønskelig å endre denne rettstilstanden, må det åpnes adgang til dette i lov.

Når det gjelder problemet med at det kan oppstå et misforhold mellom oppgaver og ressurser for det organet som får tildelt kompetanse ved sidelengs delegasjon, er ikke dette et forhold som gjør seg gjeldende i like stor grad ved delegasjon mellom kommuner. Dersom et kommunestyre fatter vedtak om å delegere vedtakskompetanse til en annen kommune, vil ikke dette vedtaket ha virkning før det foreligger en avtale mellom de respektive kommuner om at en slik ordning skal etableres. Det er kun i kraft av sin autonomi og avtalekompetanse at en kommune kan få tildelt oppgaver fra en annen kommune. I en slik avtale vil også kompensasjon

Bilag 11-6

for økt resursbruk i kommunen som har fått tildelegert oppgaver måtte reguleres.

Inngår kommuner avtale om deling av myndighetskompetanse, etableres det ikke et over-/underordningsforhold med en tilhørende instruksjonsmyndighet, slik som situasjonen er ved delegasjon i en hierarkisk oppbygd organisasjon. Eventuelle problemer i forhold til dette må ikke overvurderes. Det følger av den alminnelige delegasjonslæren at det delegerende organ har kompetanse til å trekke tilbake sin myndighet. (Se nærmere om det delegerende organs kompetanse under pkt. 2.3.2).

Referansekode: OLE 2005 - 15

Stikkord: Delegasjon, Interkommunalt samarbeid, Lappegard Øystein, Kommunal- og regionaldepartementet, Vertskommune, Samkommune.

OPPBEVARING AV LIK. KRAV TIL BÅREROM.

Anne M. Franing i Saltdal kommune har stilt spørsmål om det finnes forskrifter med krav til kjølerom/bårerom utenom det som sies i Smittevernloven og forskriftene til den (IK-2709/2000). I sistnevnte er det også referanse til gravferdsloven, forskrifter til gravferdsloven samt likbe-handlingsloven.

Kirkegårds konsulent Helge Klingberg i Kultur og kirke departementet har vært forespurt. Han sier at det ikke eksisterer forskrifter eller annet regelverk utenom det som fremkommer av regelverket som det er henvist til ovenfor.

Red. kommentar: Innen begravelsesbyråbransjen er det en del interne prosedyrer man med fordel kan gjøre bruk av. Andre steder er det utviklet et nyttig samarbeid mellom f. eks. legevaktjenesten og sykehusets kapell. Fra min tid i Bærum kommune kjente jeg godt til samarbeidet på dette området som var meget godt.

Referansekode: MHV 2005 – 10

Stikkord: Likbehandling, Bårerom, Saltdal, Bærum, Franing Anne M, Klingberg Helge.

OM GODKJENNING AV KJØRETØY FOR TRANSPORT AV LIK

Det har vært en korrespondanse nylig mellom kirkegårds konsulent Helge Klingberg som er rådgiver i Kultur- og kirke departementet, og Sosial- og helsedirektoratet. Spørsmålet gjelder kjøretøy for transport av lik. I svaret fra SHdir heter det bl. a.:

"De viser i henvendelsen til merknader til § 3 – 1 i forskrift om transport, håndtering og emballering av lik som gir anvisning på at det skal brukes likbil eller tilsvarende godkjent kjøretøy ved transport av lik. I denne forbindelse ønskes Sosial- og helsedirektoratets tilbakemelding vedrørende hvem som godkjenner et kjøretøy for liktransport og hvilke kriterier som ligger til grunn for slik godkjenning. Sosial- og helsedirektoratet har følgende kommentarer til dette:

Hvilke konkrete krav som stilles til en likbil følger ikke av forskrift om transport mv. av lik. De konkrete krav som stilles til slike biler, fremgår av forskrift om engangsavgift på motorvogner av 19. mars 2001 nr. 268 § 4 – 2. Dette regelverket forvaltes ikke av Sosial- og helsedirektoratet, men av Tollvesenet. Det er således Tollvesenet som godkjenner kjøretøy for liktransport.

De nærmere kravene til biler som skal benyttes til transporter av lik følger altså av ovennevnte § 4 – 2, som lyder slik:

Begravelseskjøretøy er fritatt for avgift etter Stortingets vedtak om engangsavgift på motorvogner m.m. § 6 nr. 7. Det er et vilkår for fri-

tak at vedkommende motorvogn blir godkjent og registrert som begravelseskjøretøy ved første gangs registrering. Motorvognen må registreres på firma som driver begravelsesvirksomhet.

Med begravelseskjøretøy menes motorvogn som er spesielt innrettet for transport av døde personer i kiste. For at motorvognen skal gis avgiftsmessig status som begravelseskjøretøy, må følgende vilkår være oppfylt:

1. Motorvognen skal ha en skillevegg mellom førerhus og bærerom.
2. Bærerommets lengde må kunne romme en kiste på 225 cm inkl. håndtak når den står midtstilt i bærerommet.
3. Bærerommet skal ha en glidebane egnet til å føre en kiste inn og ut med.
4. Motorvognen skal ha fast montert lysanordning på taket hvor tros- eller livssynssymbol til enhver tid er godt synlig fra alle bilens sider. Selve symbolet kan være utskiftbart. Symbolbruk kan unnlates ved gravferd.

På bakgrunn av det ovennevnte vil Sosial- og helsedirektoratet anbefale at det tas kontakt med Tollvesenet for ytterligere informasjon.

Referansekode: MHV 2005 -11

Stikkord: Lik, Liktransport, Tollvesenet, Klingberg Helge, Lund Bente.

Bente Lund, rådgiver/jurist, Avd. for primærhelsetjenester, Sosial- og helsedirektoratet.

GJØDSELKUM OG NABOPLAGER

Fra en som jobber med miljørettet helsevern har jeg fått spørsmålet under.

Er det noen der ute som har erfaring med dette?

Helt kort.

Saken går på plassering av en frittstående gjødselkum og der nærmeste nabo klager til kommunen. Kummen er stor: 15 m diameter og 4 meters høyde, med kapasitet 690 000 liter. Avstand fra kum til naboen gjerde: 10 meter. Gjødselkummen er ikke oppført enda, og naboene er redde for belastningen av støy og lukt fra anlegget, samt fare for forurensning.

Er det noen som har erfaringer med lignende saker? Eller vet om andre kommuner som har?

Vennlig hilsen Einar Braaten, kommunelege i Øvre Eiker.

Red. kommentar: Noen umiddelbare stikkord: Plan- og bygningsloven som nå i forskrifts form har fått klare anvisninger når det gjelder helsekonsekvensutredninger. Videre: kommunehelsetjenestelovens § 4a – 5 om konsekvensutredning og Graneloven. Og selvsagt (som nesten alltid): helsediplomati.

Svar fra Helsetjenesten i Drammen som har hatt en tilnærmet lik sak:

Denne var imidlertid todelt i saksbehandlingen. En større griseproducent (smågrisproduksjon av inntil 2000 dyr) forårsaket store luktulempere for naboene. Luktulempene skyldtes både selve grisehuset (ventilasjonslukt) og oppsamlingstank for gjødsel. Ulempene forårsaket massive klager fra beboere i nabolaget.

Siden klagerne henvendte seg til både Drammen kommune og til Fylkesmannen i Buskerud, valgte kommunen og fylkesmannen å samarbeide for å finne ut aktuelle utbedringstiltak som skulle pålegges griseproduzenten.

Fylkesmannen har hjemmel i forskrift om husdyrgjødsel og behandlet forholdet ved selve oppsamlingstanken med hjemmel i denne, mens helsetjenesten fikk ansvar for å behandle saken med ventilasjonslukten fra grisehuset med hjemmel i Kommunehelsetjenesteloven.

Bilag 11-7

Begrunnelse: "Da husdyrgjødselsforskriften har som formål å redusere lukt fra gjødseldisponering i områder med nær bebyggelse, ser vi (Fylkesmannen i Buskerud) det som riktig og mer hensiktsmessig å gi pålegg med hjemmel i denne forskriften i stedet for å gi pålegg med hjemmel i kommunehelsetjenesteloven."

På bakgrunn av dette fattet fylkesmannen følgende vedtak etter §12 i forskrift om husdyrgjødsel av 26.11.98:

1. Legge tett lokk/duk over gjødselkummen. Det skal benyttes det materiale som gir best resultat med hensyn til luktreduksjon. Fylkesmannens landbruksavdeling skal godkjenne valgte løsning før arbeidet igangsettes.
2. Anlegge et filter for fortreningsluft som dannes ved gjødselutfylling. Filteret skal være biologisk eller av ozon.
3. Tette åpen slisse på toppen av pumpekummen.
4. Benytte og videre optimalisere luktredukerende tilsetningsmiddel i gjødselbasseng. Dette skal gjøres innomhus i gjødselrennene og i det utvendige gjødselbassenget.
5. Benytte det spredredskapet som til en hver tid er best egnet, med formål å minimalisere lukttemper, samtidig som effektiv spredning kan skje.
6. Anlegge vegetasjon rundt anlegget.
7. Vurdere mulighetene for og effektene av luktreduksjon fra ventilasjonsluften på grisehuset.

Filter for fortreningsluft fra gjødseloppsamling er også benyttet med stort hell i en annen sak i Drammen. Et åpent gjødselbasseng fra en annen storprodusent av gris forårsaket også kraftig lukt for nederliggende boliger. Dette bassenget ble forsegledd med en tett gummiduk. Gassen samlet opp, og ført til et ozonluktfjerningsanlegg. Etter dette tiltaket ble luktulempene redusert til et akseptabelt nivå for naboene.

Erfaringene våre viser at det særlig er boliger i nedkant av gjødselbassengene som blir utsatt for luktulempene (dreneringseffekt).

Jeg vil presisere at ovenfor nevnte tiltak er gjennomført som følge av luktulempene fra allerede etablerte gjødselbasseng for grisekjødsel.

Jeg vil anbefale deg å ta kontakt med Fylkesmannen i Buskerud også i denne saken og drøfte den mest hensiktsmessige saksbehandlingen også i dette tilfelle.

Med hilsen

Nils Roar Halvorsen Avdelingsingeniør, Tlf.: 32 04 68 93,
Mobil: 90 66 25 55

Drammen Kommune, Helsetjenesten, Engene 1 3008 Drammen.

Referansekode: MHV 2005 – 12.

Stikkord: Gjødselkum, Griseoppdrett, Naboplager, Konsekvensutredning, Helsediologi, Braaten Einar, Halvorsen Nils Roar, Nedre Eiker, Drammen.

VELKOMMEN TIL NETTSIDENE FOR NORSK SAMFUNNSMEDISINSK FORENING!

Endelig er Norsam oppe med egne nettsider. Som leder av foreningen gleder jeg meg til å få reaksjoner på nettsidene og på vårt arbeid for å nå ut til så mange leger med samfunnsmedisinsk interesse som mulig!

Formålet med NORSAM er å videreutvikle og forbedre kvaliteten i faget samfunnsmedisin og fremme det samfunnsmedisinske fagmiljøet.

Norsk samfunnsmedisinsk forening skal særlig arbeide for å:

- Styrke grunnutdanningen i samfunnsmedisin under legestudiet
- Styrke spesialistutdanningen i samfunnsmedisin

- Styrke samfunnsmedisinsk forskning
- Styrke aktiviteten i de samfunnsmedisinske miljøene nasjonalt
- Styrke samarbeidet med samfunnsmedisinske fagmiljø internasjonalt
- Styrke formidling av samfunnsmedisinske synspunkt i samfunnet generelt

Vi ønsker at foreningen skal være aktuell, interessant og engasjerende for alle som arbeider med samfunnsmedisinske fagområder. Typisk for samfunnsmedisin er at det er vanskelig å beskrive grensene for hva fagområdet omfatter. Noen mener det er en ulempe, at det gjør faget utydelig. Vi mener det er en stor motivasjon, styrke og spennende utfordring! Dette er et fagområde hvor du aldri vil kunne utdanne deg til å kunne alt. Det er samtidig et fagfelt hvor man alltid vil finne noe av interesse!

Vi ønsker selvfølgelig å oppfordre alle leger som arbeider inne fagfeltet å ta spesialistutdanningen i samfunnsmedisin. Vi vil arbeide aktivt for at denne skal gjenspeile de behov samfunnet har for leger som kan bidra med medisinsk kompetanse.

Kun en liten del av det samfunnsmedisinske arbeidet som gjøres i Norge utføres av legespesialister i samfunnsmedisin. Norsam ønsker å være en forening som favner alle leger som har samfunnsmedisinske arbeidsoppgaver. Vi håper vi kan bygge opp flere typer nettverk som kan støtte deg i praktiske oppgaver og bidra til å utvikle samfunnsmedisin som fag. Det er en spesielt utfordrende oppgave å nå ut til alle disse legene! Sjøl om styret er bredt satt sammen og har høye ambisjoner, er vi helt avhengig av å klare å engasjere deg til å bidra litt i vårt arbeid! Dette er den viktigste faktoren for at foreningen skal kunne bli en premiss-leverandør og viktig pådriver for fagutviklingen av samfunnsmedisin.

Leger som arbeider med samfunnsmedisinske oppgaver (se neste artikkel: "Samfunnsmedisinske oppgaver") arbeider ofte medisinskfaglig isolert. En av Norsams hovedoppgaver vil være å skape nettverk hvor man kan nå likesinnede. Vi mener slike nettverk må gå ut over de elektroniske og vil arbeide for å lage konferanser og kurs hvor vi kan møtes ansikt til ansikt. Samtidig er de elektroniske nettverkene svært lett å bygge opp. På disse nettsidene finner du en link til "Kompass" som har eksistert i mange år allerede. Vi oppfordrer deg til å melde deg inn på denne lista, presentere deg og bidra med kommentarer så ofte du kan! Klikk på linken under for å lese hvordan du melder deg på Kompass!
<http://www.gruk.no/article/articleview/1059/>

Norsam er skilt ut av LSA som spesialforening. Fram til vi får egen økonomi drives vi med hjelp av penger fra LSA. Det er derfor ikke fastsatt noen medlemskontingent. Kostnadene ved drift av foreningen fram til 2007 vil dekkes av LSA. Den eneste kostnaden vi ønsker å belaste deg med, er at du bidrar med din kunnskap og erfaringer til å utvikle denne foreningen til et godt tilbud til oss som arbeider med samfunnsmedisinske oppgaver! Hvis du ønsker å bli medlem hos oss, klikk deg inn på den e-postadressen som ligger under her. Du vil bli satt videre til nettsider hvor du kan fylle ut et skjema som kan sendes inn for registrering.

<http://response.questback.com/OvreEikerKommune/InnmeldingNorsam/>

Vennlig hilsen
Einar Braaten
Leder

Red. kommentar: Lykke til med Norsam! Jeg ønsker lederen og andre medlemmer av foreningen velkommen i 'Helserådet's spalter. Jeg skal også se hva som kan gjøres for å åpne deler av 'Helserådet's arkiv for medlemmene. Mange av medlemmene vil allerede være abonnenter på 'Helserådet'.

Referansekode: OLE 2005 – 16

Stikkord: Norsk samfunnsmedisinsk forening, NORSAM, Braaten Einar.

Bilag 11-8

FRA NORSAM: SAMFUNNSMEDISINSKE OPPGAVER

Du vil ikke få en endelig beskrivelse og definisjon på hva samfunnsmedisinske oppgaver er ved å lese dette. En definisjon er som oftest en begrensning, og for samfunnsmedisinere er samfunnet sjøl begrensningen. Det utvikler seg noen ganger raskt...andre ganger fortvilet sakte.

Samfunnsmedisin bør brukes som fellesbetegnelse på all legevirksomhet utover individuelt lege-pasient-arbeid på alle nivåer i helsetjenesten. (Magne Nylenna: Samfunn + medisin = Samfunnsmedisin?)

Med dette som ledesnor vil svært mange leger oppleve at de til tider arbeider aktivt med samfunnsmedisinske arbeidsoppgaver. Og det ønsker vi at det skal være! Hvis du arbeider som indremedisiner i et prosjekt rettet til en gruppe pasienter, vil du helt sikkert måtte bruke samfunnsmedisinske tanker og metoder. Det samme når du sitter som trygdelege og går gjennom opplysninger om grupper av trygdesøkere eller er allmennlege med interesse for røykesluttarbeid!

Det arbeider mange leger i offentlig forvaltning på mange nivåer. Dette er viktige samfunnsmedisinske oppgaver som vi i Norsam ser som en naturlig del av vårt arbeidsfelt.

Norsam vil ikke bruke en fasit på beskrivelse av samfunnsmedisinske oppgaver. Vi ønsker å være en forening for alle leger som sjøl mener de arbeider med slike oppgaver. Vi trenger dine innspill for å utfylle faget og helt sikkert for å tilpasse vår forening til den virkelighet du opplever!

Flere andre yrker arbeider med samfunnsmedisinske oppgaver. Vi hadde ikke klart å løse oppgavene godt nok uten dem! Som en forening under Dnlf ønsker vi allikevel å være åpne for samarbeid med andre som deler samme interesse og fagfelt. Norsam ser samfunnsmedisinen som et medisinsk fagfelt som må utfylles i et tverrfaglig samarbeid for at man skal nå alle viktige sider av feltet.

Referansekode: OLE 2005 – 17

Stikkord: Samfunnsmedisin, NORSAM, Braaten Einar.

HELSEÅDET

Forum for samfunnsmedisin og folkehelsearbeid
Postboks 5209 Majorstuen, 0302 Oslo
Redaktør: Anders Smith, fylkeslege
Telefon 92 89 56 16
Internett: <http://www.gruk.no/helserad>
E-post: ande-smi@online.no